

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

Evaluatie archeologie 2025

Kenniswinst en uitvoering archeologieregelgeving

COLOFON

TITEL

Evaluatie archeologie 2025
Kenniswinst en uitvoering archeologieregelgeving

REEKS

Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 387

AUTEURS

Erwin Meylemans, Kristof Haneca, Sander De Ketelaere,
Lina Cornelis, Katrien Cousserier, Sofie Debruyne, Sam De Decker,
Koen De Groote, Ine Demerre, Ingrid In 't Ven, Isabelle Jansen,
Marleen Martens, Jan Moens, Peter Van den Hove, Marijn Van Gils,
Alde Verhaert, Maarten Vermeyen & Inge Zeebroek

JAAR VAN UITGAVE

2026

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed, Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency, Scientific Institution of the Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Peter De Wilde

OMSLAGILLUSTRATIE

Borgloon (Tongeren) - Elfde Novemberwal: Romeins dakpanfragment met de afdruk van een hondenpoot
Copyright ARON bv

agentschap Onroerend Erfgoed
Koning Albert II-laan 15 bus 236
1210 Brussel
T +32 2 553 16 50
info@onroerenderfgoed.be
www.onroerenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.
This work is licensed under the Free Open Data Licence v1.0.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

<https://doi.org/10.55465/FLZB4407>
ISSN 1371-4678
D/2026/3241/202

//////////

EVALUATIE ARCHEOLOGIE 2025

Kenniswinst en uitvoering
archeologieregelgeving

//////////

ERWIN MEYLEMANS, KRISTOF HANECA, SANDER DE KETELAERE, LINA CORNELIS,
KATRIEN COUSSERIER, SOFIE DEBRUYNE, SAM DE DECKER, KOEN DE GROOTE, INE
DEMERRE, INGRID IN 'T VEN, ISABELLE JANSEN, MARLEEN MARTENS, JAN MOENS,
PETER VAN DEN HOVE, MARIJN VAN GILS, ALDE VERHAERT, MAARTEN
VERMEYEN & INGE ZEEBROEK

INHOUD

1 DOELSTELLING

In navolging van het Onroerenderfgoeddecreet (artikel 5.6.1, §2) vraagt De Vlaamse Regering aan het agentschap Onroerend Erfgoed elk jaar een rapport waarin wat betreft archeologie o.a. volgende elementen aan bod komen:

- een overzicht van het aantal vooronderzoeken en opgravingen alsook de duur ervan;
- een overzicht van de resultaten van deze onderzoeken;
- een overzicht van de voorgestelde en goedgekeurde maatregelen uit de archeologienota's;
- de financiële implicaties van het archeologisch onderzoek en de werking van het archeologisch solidariteitsfonds.

Dit rapport biedt een antwoord op bovenstaande vragen en een objectieve weergave van de actuele situatie met betrekking tot de uitvoering van de archeologiebepalingen van het Onroerenderfgoeddecreet en -besluit.

2 HET ARCHEOLOGIETRAJECT

2.1 KADERS

Het Onroerenderfgoeddecreet voorziet drie kaders voor archeologisch onderzoek¹:

- een eerste kader vormt het archeologisch onderzoek bij *vergunningsplichtige ingrepen in de bodem*², ook wel Malta-archeologie genoemd, naar het Verdrag van Malta of Verdrag van Valletta. Het Verdrag van Malta werd door België ondertekend op 30 januari 2002 en geratificeerd op 8 oktober 2010. Het trad voor België in werking op 9 april 2011;
- een tweede kader is het archeologisch onderzoek volgend op de melding van een *toevalsvondst*³. Van dergelijke vondsten is het verplicht binnen de drie dagen aangifte te doen bij het agentschap Onroerend Erfgoed, waarna het agentschap, indien de toevalsvondst archeologische waarde heeft en na een grondige evaluatie van het potentieel op kenniswinst, overgaat tot archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem. De toevalsvondsten vallen eveneens onder het Verdrag van Malta;
- een derde kader is het archeologisch onderzoek met het oog op *wetenschappelijke vraagstellingen*⁴. Hieronder valt elke vorm van archeologisch onderzoek die niet vervat zit onder de twee eerder aangehaalde categorieën.

2.2 DE ERKENDE ARCHEOLOOG

De erkende archeoloog moet voorafgaand aan elk onderzoek dat ingrijpt in de bodem zijn onderzoeksintenties verduidelijken. Hij is daarbij verplicht om zowel de noodzaak van het onderzoek als de gekozen werkwijze te motiveren. Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem – zoals archiefonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek of veldkartering – behoeft geen toelating, aangezien deze methoden geen vernietiging van of schade toebrengen aan het archeologisch erfgoed.

Vooronderzoek met ingreep in de bodem is echter altijd gebonden aan een toelating vanwege het agentschap Onroerend Erfgoed of de erkende onroerenderfgoedgemeente. Indien de voorgestelde aanpak niet voldoet aan de verwachtingen, dan is een weigering mogelijk of kunnen er voorwaarden verbonden worden aan de toelating.

¹ Vandenhende *et al.* 2018, 261-262.

² <https://www.onroerenderfgoed.be/archeologisch-onderzoek-bij-vergunningsaanvragen>.

³ <https://www.onroerenderfgoed.be/ik-wil-een-toevalsvondst-melden>.

⁴ <https://www.onroerenderfgoed.be/archeologisch-onderzoek-vanuit-wetenschappelijke-vraagstelling>.

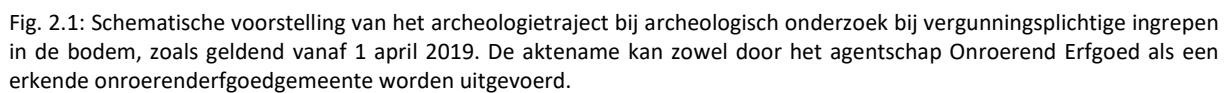
2.3 DOCUMENTEN

Archeologisch onderzoek bij vergunningsplichtige ingrepen

- **Archeologienota:** Wordt opgemaakt vóór het bekomen van een vergunning op basis van een *archeologisch vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem*. Het document bevat administratieve gegevens, de onderzoeksresultaten, een beslissing en een plan van aanpak voor de maatregelen die daaruit volgen.
- **Nota:** Wordt opgemaakt na het bekomen van een vergunning, op basis van een *archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem*. De nota omvat administratieve gegevens, een verslag van de onderzoeksresultaten, een beslissing, en een plan van aanpak voor de maatregelen die daaruit volgen.
- **Archeologierapport:** Wordt opgemaakt op basis van een *archeologische opgraving*, met administratieve gegevens, een voorlopig verslag van de werkzaamheden en resultaten, en een aanpak voor het verdere onderzoek. In te dienen binnen **twee maanden** na het beëindigen van het terreinonderzoek.
- **Eindverslag:** Het definitieve verslag van de resultaten van een *archeologische opgraving*. In te dienen binnen **twee jaar** na het afronden van het terreinonderzoek.

Soms blijkt na het vooronderzoek dat een volledige opgraving geen extra wetenschappelijke kennis oplevert. De erkende archeoloog kan, na het afronden van vooronderzoek met ingreep in de bodem, besluiten dat het aanwezige kennispotentieel binnen het projectgebied kan geëxploiteerd worden louter door een verdere verwerking van de ingezamelde vondsten en geregistreerde sporen en structuren. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer bij een proefsleuvenonderzoek een geïsoleerd brandrestengraf wordt aangetroffen. Verder onderzoek op het terrein door middel van opgraving brengt geen extra gegevens op, maar het aangetroffen graf (inclusief de vondsten en stalen) dient wel diepgaander onderzocht te worden dan normaal het geval zou zijn bij een vooronderzoek. In deze situatie volgt de rapportering over deze **verdere verwerking** in de vorm van een nota. Deze nota's (in wat volgt aangeduid als '**nota's met eindafwerking**') worden, samen met de eindverslagen, meegenomen in de inhoudelijke evaluatie van kenniswinst.

⁶ De Definities volgen deze uit de begrippenlijst van de Code van Goede Praktijk: <https://www.onroerendergoed.be/de-code-van-goede-praktijk>.

Het archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen produceert, in het geval het gaat om ingrepen in de bodem, een archeologierapport en een eindverslag. De termijnen voor het afwerken daarvan zijn dezelfde als bij vergunningsplichtige trajecten (**twee maanden** voor het archeologierapport en **twee jaar** voor het eindverslag). Toelatingen voor archeologisch onderzoek dat noodzakelijk is in het kader van niet-vergunningsplichtige handelingen aan beschermd erfgoed volgen het traject van de wetenschappelijke vraagstellingen.

Wanneer de erkend archeoloog vooronderzoek met ingreep in de bodem wil uitvoeren binnen de archeologienota dan moet deze een toelating voor vooronderzoek met ingreep in de bodem uitvoeren. In 2025 vroegen erkende archeologen 26 van dergelijke toelatingen aan. Twee van deze toelatingsaanvragen voldeden niet, wat leidde tot 24 effectief verleende toelatingen in 2025. Daarmee daalt het aantal verleende toelatingen voor vooronderzoek met ingreep in de bodem ten opzichte van 2024, waar 36 aanvragen werden ingediend en er 32 toelatingen toelating werden verleend.

In de archeologienota's en nota's worden maatregelen opgenomen voor vervolgonderzoek ([evarch 51](#)). Bij de archeologienota's uit 2025 stelt 34,6% dat geen verdere maatregelen nodig zijn. 5,1% bevat een opgraving als maatregel en 0,7% stelt een behoud *in situ* voor. De meerderheid, namelijk 61,1%, concludeert dat een uitgesteld vooronderzoek aan de orde is. In sommige gevallen is het mogelijk dat er meerdere maatregelen opgelegd worden in een archeologienota, bijvoorbeeld een opgraving binnen één deel van het plangebied en een behoud *in situ* binnen een ander deel. Dit is het geval in 1,6% van de archeologienota's.

Bij de nota's liggen de verhoudingen anders. Daar neemt 75,0% in 2025 de beslissing dat geen verdere maatregelen nodig zijn, besluit 20,5% tot opgraving en stelt 3,9% een behoud *in situ* voor. In 1,9% van de nota's wordt een verdere verwerking van het ensemble samengesteld tijdens het vooronderzoek aanbevolen, zonder dat een opgraving nog nodig is. De maatregel 'uitgesteld vooronderzoek' komt bij 1,7% van de nota's voor. Dit zijn voornamelijk dossiers waarbij er na het verlenen van de omgevingsvergunning besloten wordt om gefaseerd te werken of waarbij de geplande werkzaamheden licht wijzigen. In sommige gevallen is het mogelijk dat er meerdere maatregelen opgelegd worden in een nota, bijvoorbeeld een opgraving binnen één deel van het plangebied en een behoud *in situ* binnen een ander deel. Dit is het geval in 3,0% van de nota's.

Als we kijken naar de totale groep van afgeronde vooronderzoeken dan zien we dat 84,4% beslist dat geen verdere maatregelen nodig zijn. 11,9% besluit tot een opgraving, al beslaat die niet altijd het volledige plangebied. Louter behoud *in situ* en verdere verwerking van het verzamelde materiaal uit het vooronderzoek landen op respectievelijk 1% en 0,8%. De verschillen in percentages tegenover vorig jaar bedragen nooit meer dan 1,2%.

Wanneer blijkt dat een opgraving nodig is, moet de erkend archeoloog ook melden wanneer de opgraving aangevat wordt. In 2025 ontving het agentschap Onroerend Erfgoed 307 meldingen van aanvang voor opgravingen ([evarch 44](#)). Het kader met het hoogste aantal meldingen zijn de opgravingen bij vergunningsplichtige ingrepen. Daarvan startten er 284 op, een daling met 49 ten opzichte van 2024.

Na de verwerking van het opgegraven materiaal en de opgemaakte onderzoeksdocumenten, stelt de erkende archeoloog een eindverslag op. Daarin wordt de volledige verslaggeving over het archeologisch onderzoek en de beantwoording van de onderzoeksvragen gerapporteerd. De maximale termijn voor het indienen van een eindverslag bedraagt twee jaar na het beëindigen van de opgraving. In 2025 ontving het agentschap 182 eindverslagen ([evarch 35](#)), waarvan 119 (65,4%) volgden op een opgraving in het kader van vergunningsplichtige ingrepen. Dat zijn er 22,7% minder dan het voorgaande jaar. Voor vooronderzoeken en opgravingen in het kader van wetenschappelijke vraagstellingen – dit omvat zowel de wetenschappelijke vraagstelling als de toevalsvondsten – dienden de erkende archeologen 63 eindverslagen in (tabel 3.1).

PERIODE		DATERING
ONBEPaald		
STEENTIJD		
	PALEOLITHICUM	c. 1.300.000 - 12.000 calBP
	VROEGPALEOLITHICUM	c. 1.300.000 - c. 300.000 calBP
	MIDDENPALEOLITHICUM	300.000/250.000 - 40.000/30.000 calBP
	LAATPALEOLITHICUM	40.000 - 14.000 calBP
	FINAALPALEOLITHICUM	14.000 - 12.000 calBP
	MESOLITHICUM	9500 - 4000 BCE
	VROEGMESOLITHICUM	9500 - 7700 BCE
	MIDDENMESOLITHICUM	7700 - 7000/6500 BCE
	LAATMESOLITHICUM	7000/6500 - 5000 BCE
	FINAALMESOLITHICUM	5000 - c. 4000 BCE
	NEOLITHICUM	5250 - 3000 BCE
	VROEGNEOLITHICUM	5250 - 4800 BCE
	MIDDENNEOLITHICUM	4300 - 3500 BCE
	LAATNEOLITHICUM	3500 - 3000 BCE
	FINAALNEOLITHICUM	3000 - 2000 BCE
METAALTIJDEN		
	BRONSTIJD	2000 - 800 BCE
	VROEGE BRONSTIJD	2000/2100 - 1800/1750 BCE
	MIDDENBRONSTIJD	1800/1750 - 1100 BCE
	LATE BRONSTIJD	1100 - 800 BCE
	IJZERTIJD	750 - 57 BCE
	VROEGE IJZERTIJD	800 - 600/450 BCE
	MIDDENIJZERTIJD	600 - 450 BCE
	LATE IJZERTIJD (WESTEN)	475/450 - 57 BCE
	LATE IJZERTIJD (OOSTEN)	250 - 57 BCE
	ROMEINSE TIJD	57 BCE - 406 CE
	VROEG-ROMEINSE TIJD	57 BCE - 69 CE
	MIDDEN-ROMEINSE TIJD	69 - 284 CE
	LAAT-ROMEINSE TIJD	284 - 406 CE
MIDDELEEUWEN		
	VROEGE MIDDELEEUWEN	5de - 9de eeuw
	PRE-MEROVINGISCHE PERIODE	5de eeuw
	MEROVINGISCHE PERIODE	486 - 768 CE
	KAROLINGISCHE PERIODE	768 - 900 CE
	VOLLE MIDDELEEUWEN	10de - 12de eeuw
	LATE MIDDELEEUWEN	13de - 15de eeuw
	NIEUWE TIJD	16de - 18de eeuw
	NIEUWSTE TIJD	19de - 20ste eeuw
	WO I	1914 - 1918
	INTERBELLUM	1919 - 1938
	WO II	1939 - 1945(1946)

Fig. 4.1: Chronologische periodisering aangehouden binnen de Centrale Archeologische Inventaris, zoals opgenomen in het conceptschema 'dateringen' van de thesaurus Onroerend Erfgoed (<https://thesaurus.onroerenderfgoed.be/conceptschemas/DATERINGEN>).

Ringbaan Infrastructuur en Groenzone

archeologisch element

ID: 993771 URI: <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/993771>

Beschrijving

Algemeen

Op deze locatie is een meerperiodensite opgegraven, met vondsten van de steentijd tot en met WO II. Het oudste geregistreerde (natuurlijke) spoor is een laatglaciale paleodepressie, maar pas vanaf het holoceen vinden we de vroegste resten van menselijke aanwezigheid, namelijk silexvondsten uit het mesolithicum. De eerste nederzettingssporen dateren uit de middenbronstijd. En ook in latere periodes was er menselijke bewoning: de ijzertijd, de Romeinse tijd, en de vroege en volle middeleeuwen. Voor de jongere periodes zijn geen resten van bewoning gevonden, maar wel sporen van een agrarisch landschap in de nieuwe en nieuwste tijd, en militaire structuren uit WO II.

Steentijd

In het laatglaciaal was er open water, dat tegen de tweede helft van het 14de millennium BP begon dicht te groeien en rond 13.000 BP volledig opgevuld was. Uit deze periode zijn geen resten van menselijke aanwezigheid gevonden. Vanaf het holoceen zijn er wel indicatoren voor menselijke activiteiten, namelijk vuurstenen artefacten uit het vroeg-middenmesolithicum en laatmesolithicum.

Bronstijd

De plattegronden van (minstens) 6 grotere gebouwen en 1 spieker dateren vermoedelijk uit de middenbronstijd.

IJzertijd

Slechts 1 gebouwplattegrond dateert uit de vroege ijzertijd. Vanaf de late ijzertijd was er een meer intensieve bewoning. Meerdere hoofdgebouwen en een groot aantal bijgebouwen (ongeveer 30 in totaal) getuigen van deze nederzettingenfase, evenals waterputten en wegtracés.

Provincie

Oost-Vlaanderen

Gemeente

Maldegem

Deelgemeente

Adegem

Locatie

Staatsbaan 10 (Maldegem)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

189 971m²

Bewaringstoestand

Niet bewaard

Links

-

Fig. 4.2: Voorbeeld van een waarneming in de Centrale Archeologische Inventaris, waarbij de hoofdtekst de resultaten van het onderzoek samenvat per hoofdperiode.

4.1.1 De Centrale Archeologische Inventaris

De **Inventaris van het Onroerend Erfgoed** geeft een overzicht van het waardevolle erfgoed in Vlaanderen¹⁴. In de inventaris zijn zowel archeologisch, bouwkundig, landschappelijk als varend erfgoed opgenomen. Resultaten van archeologisch onderzoek of observaties met een zekere relevantie voor archeologisch onderzoek of beheer worden in de module 'waarnemingen' opgenomen.

De 'waarnemingen' beschrijven resultaten van het archeologisch onderzoek of observaties die relevant zijn voor het begrijpen, waarderen en beheren van archeologisch erfgoed¹⁵. Alle onderzoeken met een archeologische 'ingreep in de bodem' worden ingevoerd als waarneming, inclusief verkennend booronderzoek. Dit omvat eveneens geofysisch onderzoek of veldkartering, indien deze acties ook archeologisch relevante waarnemingen opleverden. De hoofdtekst van de fiche omvat een inhoudelijke samenvatting van de waarneming, wat bij de eindverslagen en nota's neerkomt op de resultaten en interpretatie van het uitgevoerde archeologisch onderzoek. Deze resultaten worden chronologisch gestructureerd volgens de hoofdperioden (fig. 4.1 en fig. 4.2).

De 'waarnemingen' worden altijd gekoppeld met één of meer 'gebeurtenissen'. Een gebeurtenis wordt omschreven als het geheel of delen van onderzoeken die aan de oorsprong liggen van een 'waarneming'. Een gebeurtenis bestaat dikwijls uit een combinatie van verschillende deelonderzoeken, bijvoorbeeld een proefsleuvenonderzoek gecombineerd met verkennend booronderzoek, of een opgraving gecombineerd met zaden- en vruchtenonderzoek, radiokoolstofdateringen, of andere natuurwetenschappelijke analyses. De fiche van de gebeurtenis omschrijft het type en de technische aspecten van het onderzoek, door gebruik te maken van relevante thesaurustermen (zie verder).

De archeologische waarnemingen vormen samen met de gerelateerde gebeurtenissen de **Centrale Archeologische Inventaris (CAI)**. De CAI is een onmisbaar instrument voor het onderzoek en beheer van het archeologisch erfgoed, o.a. voor het opstellen van een verwachtingspatroon voor startende archeologietrajecten, voor het afbakenen en vaststellen van archeologische zones, het beschermen van archeologische sites, het afbakenen van gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, de registratie en opvolging van toevalsvondsten, etc.

4.1.2 Kenmerkgroepen

Het concept van de 'kenmerkgroepen' vormt een belangrijk onderdeel van de waarnemingen. De kenmerkgroepen delen de waarneming op volgens inhoudelijk logische elementen. Een kenmerkgroep wordt gevormd door een combinatie van kenmerken die één archeologisch relevant geheel vormen (fig. 4.3). Aan een kenmerkgroep worden gebeurtenissen en inhoudelijke thema's gekoppeld. Het belangrijkste instrument om de kenmerkgroepen en waarnemingen op een gestructureerde wijze te documenteren met een coherente terminologie, is de **Thesaurus Onroerend Erfgoed**. Het gebruik van thesaurustermen zorgt voor standaardisatie en structuur, en maakt de waarnemingen ook doorzoekbaar. De thesaurus bestaat uit verschillende schema's of modules, waarbij de volgende relevant zijn voor de CAI:

- **Typologie (erfgoedtypes):** dit schema binnen de thesaurus is niet exclusief gelinkt aan archeologie. De concepten omvatten kernbegrippen voor de beschrijving van archeologische objecten, sporen, structuren en deposities, of types van landgebruik, en hun (oorspronkelijke) functie.

¹⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>.

¹⁵ Voor meer info: https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingen_info/.

archeologisch syntheseonderzoek zijn openbaar en publiek toegankelijk. Ze zijn **gebundeld onder de gebeurtenis ‘Rapportage archeologie 2025’**.¹⁷

Voor de evaluatie van de kenniswinst worden waarnemingen gebaseerd op de ontvangen eindverslagen en nota's met eindafwerking uit 2025 op basis van de gekoppelde thesaurustermen en gebeurtenissen bevraagd. De uitkomsten van deze query's worden in de volgende paragrafen verder geanalyseerd.

Fig. 4.4: Het zoekformulier voor de module 'waarnemingen' van de Inventaris Onroerend Erfgoed. De databank met alle waarnemingen uit de inventaris vormt de Centrale Archeologische Inventaris (CAI).

4.2 REGIONALE SPREIDING

Voor de evaluatie van de kenniswinst in 2025, is het relevant om de spreiding van de opgeleverde eindverslagen en nota's te beschouwen volgens de ligging van de projectgebieden binnen archeoregio's, eerder dan volgens hun administratieve indeling (fig. 4.5). De uit de Nederlandse erfgoedzorg overgenomen term '**archeoregio**' is gedefinieerd als *"gebied waarbinnen zowel sprake is van een globaal verband tussen landschap en bewoningsgeschiedenis als tussen landschapsvormende processen en het ontstaan van archeologische vindplaatsen, en het bodemarchief in het algemeen"*¹⁸. Elk van de Vlaamse archeoregio's, die vooral afgebakend zijn op basis van de bodemassociatiekaart¹⁹

¹⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1084422>.

¹⁸ Archis, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Nederland: <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/bronnen-en-kaarten/overzicht/archeoregios>.

¹⁹ <https://dov.vlaanderen.be/page/bodemkaarten>.

en de kaart van de lithologie van de oppervlakkige lagen²⁰, heeft inderdaad een eigen landschapsvorming en dus ook bewoningsgeschiedenis gekend, en **is gekenmerkt door specifieke condities voor de bewaring en bereikbaarheid van archeologisch erfgoed**.

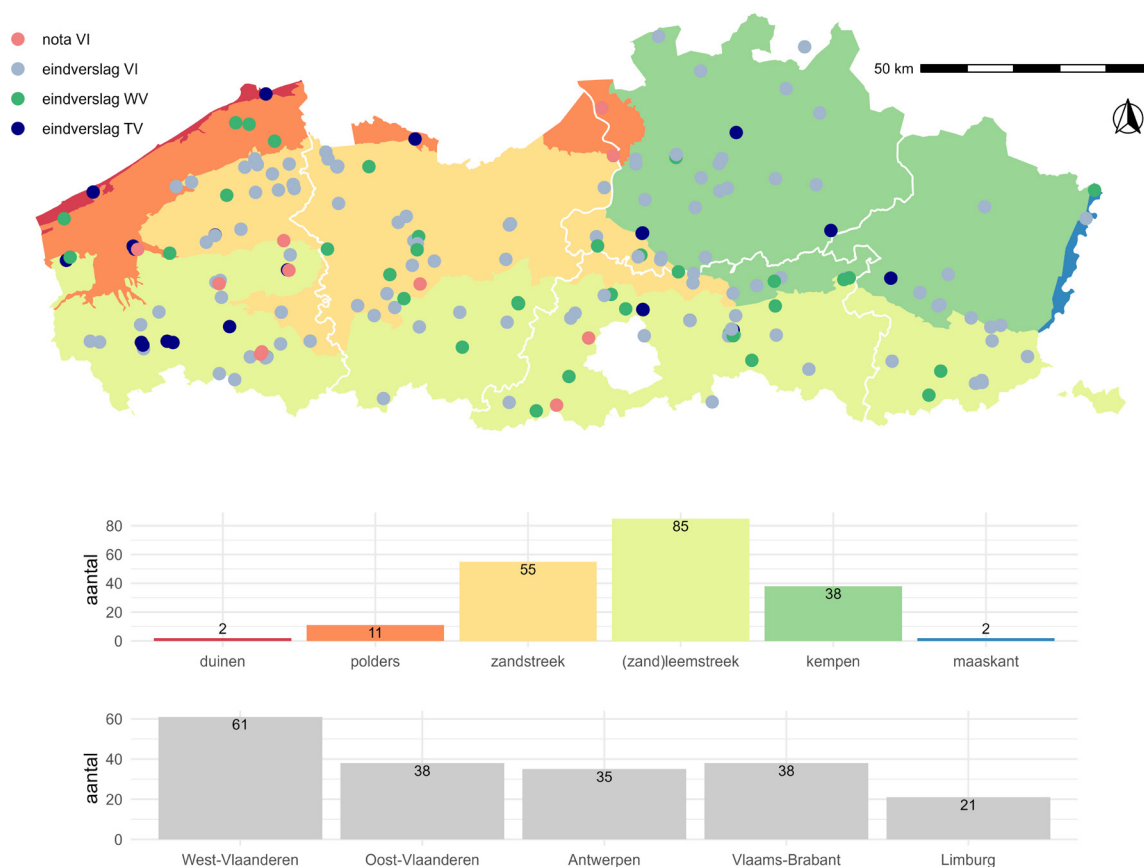

Fig. 4.5: Locaties waarvoor in 2025 een eindverslag werd ingediend (n= 182), of een nota met eindafwerking (n= 11), per kader (boven). Aantal in 2025 ingediende eindverslagen, per archeoregio en provincie (onder).

De onderlinge verhouding van de absolute aantallen documenten tussen de archeoregio's (fig. 4.5) is uiteraard een weerspiegeling van meerdere factoren, zoals de sterk verschillende oppervlakte die de archeoregio's omvatten en de lokale economische dynamiek. Het blijkt wel dat archeologische informatie en daaruit volgende kennis(winst) zich vooral zal concentreren op zand- en leembodems in Vlaanderen. Op provinciaal niveau werd het hoogste aantal documenten ontvangen na archeologisch onderzoek in West-Vlaanderen, wat deels te verklaren is door de WO I gerelateerde vondsten in deze provincie.

4.3 CHRONOLOGISCH OVERZICHT

De gebeurtenis '[Rapportage archeologie 2025](#)' bundelt alle waarnemingen uit de CAI van eindverslagen van archeologische opgravingen en aanvullende analyses (uitgevoerd na het afsluiten van het vooronderzoek) gepubliceerd in 2025, en vat eveneens de gepubliceerde syntheseonderzoeken van 2025 samen. De resultaten van de onderzoeken worden opgelijst per culturele periode, in chronologische volgorde (van oud naar jong).

²⁰ <https://www.atlas-belgique.be/index.php/nl/papieren-versie/2de-atlas-van-belgie/> en volgende.

Inhoudelijke informatie uit het archeologisch onderzoek – zoals gerapporteerd in de eindverslagen en nota's – is in de overeenstemmende waarnemingsfiche opgenomen. De volledige fiches kunnen geraadpleegd worden door het volgen van de bijhorende link naar de waarneming in de Centrale Archeologische Inventaris.

Aangezien de waarnemingen de resultaten van een archeologische prospectie of opgraving (d.i. de gebeurtenis) weergeven, zijn deze per definitie niet beperkt tot één periode, laat staan één enkele kenmerksgroep. Een waarneming en de daar bijhorende opgravingsresultaten uit het eindverslag of nota kan meerdere structuren, sporen en vondsten uit verschillende culturele periodes omvatten. Daardoor kan één vindplaats met archeologische sporen meerdere keren opduiken in onderstaand, chronologisch overzicht.

GEBEURTENIS

Rapportage archeologie 2025

literatuurstudie

ID: 1085727 URI: <https://id.erfgoed.net/gebeurtenissen/1085727>

Beschrijving

De 'Rapportage archeologie 2025' bundelt alle fiches uit de inventaris van eindverslagen van archeologische opgravingen en aanvullende onderzoeken opgeladen in het Archeologieportaal in 2025, en vat eveneens de gepubliceerde syntheseonderzoeken van 2025 samen. De resultaten van de onderzoeken worden opgelijst per [archeologische periode](#) (van oud naar jong).

Steentijd

- [Aarschot Bekaflaan-Steysstraat](#): enkele vuurstenen artefacten wijzen op activiteit in de steentijd, zonder mogelijkheid om preciezer te dateren.
- [Beernem Zuideinddamme](#): enkele 'losse' artefacten wijzen op een aanwezigheid in de steentijd.
- [Brugge Eekhoutpoort](#): drie vuurstenen artefacten zijn te situeren in de steentijd.
- [Kortrijk Koffiehoekstraat](#): enkele 'losse' vuurstenen artefacten gevonden.
- [Kruisem Passionistenstraat 31](#): drie vuurstenen artefacten uit het mesolithicum of neolithicum.
- [Oudenburg Brugsesteenweg](#): er werden drie vuurstenen artefacten gevonden die wellicht wijzen op aanwezigheid in zowel het mesolithicum als het neolithicum.
- [Pajottegem Vollezelestraat](#): een afslag in vuursteen gevonden.
- [Poperinge Westhoekweg 1](#): enkele 'losse vondsten' van vuurstenen artefacten zijn te dateren in de steentijd.

paleolithicum

- [Beernem Rokersdreef 1](#): enkele artefacten met windglans en vorstbreuken wijzen mogelijk op een datering in het laat- of finaalpaleolithicum.
- [Eeklo Huysmanshoeve](#): er kwam een paleobodem aan het licht die aan de hand van natuurwetenschappelijk onderzoek vroeg in de laatglaciale periode kan worden gesitueerd.
- [Hooglede Honzebrouckstraat](#): een paleogeul uit het Weichseliaan en enkele artefacten die wijzen op activiteit in het paleolithicum.
- [Maldegem Ringbaan en Groenzon](#): in het laatglaciaal bevond zich hier een natuurlijke depressie met open water.
- [Roesselare Rennevoordestraat](#): bij een kleiontgining werden hier o.a. vuurstenen artefacten uit het middenpaleolithicum gevonden. Het landschappelijk onderzoek toont aan dat deze site zich bevindt op de oever van een vroegere geul, een plek aantrekkelijk voor de jacht.

mesolithicum

- [Essen Spijker 22-26](#): een ensemble van 426 artefacten kan door het ontbreken van duidelijke gidsartefacten enkel ruim in het mesolithicum geplaatst worden

Provincie

Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant, West-Vlaanderen

Gemeente

Onbepaald

Deelgemeente

Onbepaald

Straat

Onbepaald

Locatie

Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant, West-Vlaanderen

Gebeurtenistypes

[literatuurstudie](#)

Datum

2025

Resultaat

heeft relevante informatie opgeleverd

Uitvoerders

Agentschap Onroerend Erfgoed (AOE)

Fig. 4.6: Screenshot van de gebeurtenis 'Rapportage archeologie 2025', met de oudste aangetroffen archeologische sporen zoals gerapporteerd in de ontvangen eindverslagen en nota's met eindafwerking in 2025. Voor het volledige overzicht: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1085727>.

pagina 20 van 67

Evaluatie Archeologie 2025

2026

- [Boortmeerbeek Wespelaarsebaan](#): een paalkuil met enkele fragmenten handgevormd aardewerk uit het neolithicum of de bronstijd.
- [Diepenbeek Molenstraat-Pruinveld](#): enkele objecten (aardewerk, vuurstenen artefacten waaronder enkele pijlpunten) dateren uit het (laat-)neolithicum.
- [Herzele N42](#): kuilen en paalkuilen geassocieerd met aardewerk en vuurstenen artefacten wijzen op de aanwezigheid van een site uit het middenneolithicum (Michelsbergcultuur).
- [Hooglede Honzebrouckstraat](#): een paleogeul opgevuld in het midden-holoceen en enkele artefacten die wijzen op activiteit in het mesolithicum en neolithicum.
- [Rotselaar Provinciebaan](#): één artefact, een massieve kling uit vuursteen, is eerder in het neolithicum te dateren.
- [Rumst Visserstraat](#): in een Romeinse laag werd een nagenoeg volledige neolithische gepolijste bijl in vuursteen aangetroffen.

4.3.2 Metaaltijden

- [Oostrozebeke Ingelmunstersteenweg 153](#): een circulair spoor wijst vermoedelijk op de aanwezigheid van een vroegere grafheuvelstructuur, die echter niet nader kon worden gedateerd.
- [Zoersel Oostmallebaan 10](#): enkele sporen (paalkuilen en kuilen) wijzen op activiteit in de metaaltijden maar kunnen niet nader gedateerd worden.

bronstijd

- [Aarschot Bekaflaan-Steystaat](#): enkele paalkuilen die samen de plattegrond van een 'spieker' vormen, ¹⁴C-datering wijst op de periode 1495-1425 v.Chr.
- [Antwerpen Scheldelaan](#): paleo-ecologisch onderzoek van een veenpakket biedt een beeld van het lokale milieu en de vegetatie van de periode van het neolithicum tot de middeleeuwen.
- [Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht Camille Huysmansstraat](#): een kringgreppel uit de middenbronstijd en een later bijgezet crematiegraf uit de overgangperiode van de midden- naar de late bronstijd.
- [Boortmeerbeek Wespelaarsebaan](#): een paalkuil met enkele fragmenten handgevormd aardewerk uit het neolithicum of de bronstijd.
- [Kruisem Passionistenstraat 31](#): een kuil met vrij veel aardewerkscherven, verbrand bot en houtskool. Een ¹⁴C-datering wijst deze toe aan de 10de of 9de eeuw v.Chr.
- [Maldegem Ringbaan en Groenzone](#): plattegronden van hoofd- en bijgebouwen tonen bewoning in de middenbronstijd.
- [Mechelen Dorpsstraat fase 1](#): een grafveld met urnengraven uit de late bronstijd of vroege ijzertijd.
- [Mechelen Dorpsstraat fase 2](#): een grafveld met urnengraven uit de late bronstijd of vroege ijzertijd.
- [Mechelen Kerkenbos](#): een cirkelvormig grafmonument met dubbele palenkrans uit de middenbronstijd en een deel van een grafveld met urnengraven en kringgreppels uit de late bronstijd of vroege ijzertijd.
- [Nijlen Doelstraat](#): paalsporen, kuilen en enkele gebouwplattegronden wijzen op bewoning in de late bronstijd of vroege ijzertijd.
- [Oedelem Beernemstraat](#): een kleine kringgreppel van een verdwenen grafheuvel werd via radiokoolstofdatering gesitueerd in de middenbronstijd (tussen 1430 en 1274 v.Chr.).
- [Tielt Dosseweg](#): sporen van een kleine nederzetting of tijdelijk erf in de overgangperiode van de late bronstijd en vroege ijzertijd, met o.a. een huisplattegrond.

ijzertijd

- [Aalter Onderdale fase 2](#): enkele greppels, kuilen en paalkuilen, waaronder twee 'spiekers', via radiokoolstofdatering te plaatsen tussen 320 en 200 v.Chr. (late ijzertijd).
- [Aarschot Bekaflaan-Steysstraat](#): in de spreiding van paalkuilen kunnen vier 'spiekers' herkend worden, die via ¹⁴C-datering te plaatsen zijn in de vroege- en middenijzertijd (respectievelijk tussen 760-420 en 455-390 v.Chr.).
- [Antwerpen Scheldelaan](#): paleo-ecologisch onderzoek van een veenpakket biedt een beeld van het lokale milieu en de vegetatie van de periode van het neolithicum tot de middeleeuwen.
- [Baarle-Hertog Tommelse akkers](#): sporen van bijgebouwen (spiekers) en crematiegraven wijzen op een intensief ontgonnen landschap hier van de vroege tot late ijzertijd.
- [Beveren-Kruikebeke-Zwijndrecht Camille Huysmansstraat](#): paalkuilen en een structuur met onduidelijke functie uit de late ijzertijd of vroeg-Romeinse periode.
- [Bilzen-Hoeselt Boomstraat](#): sporen van een erf en een crematiegraf uit de overgangperiode van de vroege naar midden ijzertijd. Een erf met o.a. een hoofdgebouw en enkele spiekers behoort tot de late ijzertijd.
- [Bilzen-Hoeselt Wedersoet fase 1](#): enkele greppels en kuilen, te dateren in de late ijzertijd of vroeg-Romeinse periode.
- [Bonheiden Plaslei](#): een greppel en een paalkuil zijn aan de hand van enkele aardewerkscherven te dateren in de vroege middenijzertijd.
- [Diepenbeek Molenstraat- Pruinveld](#): verschillende sporen (kuilen) en vondsten uit de ijzertijd.
- [Essen Spijker 22-26](#): paalkuilen en kuilen uit de ijzertijd, met plattegronden van enkele spiekers. ¹⁴C-dateringen situeren deze bewoningsfase in de midden-late ijzertijd.
- [Evergem Doornstraat](#): twee enclosures en enkele bijgebouwen (spiekers) zijn op basis van schaarse aardewerkvondsten wellicht te plaatsen in de ijzertijd.
- [Gent Technologiepark](#): paalkuilen, kuilen en greppels wijzen op de aanwezigheid van een nederzetting, twee ¹⁴C-dateringen van bijgebouwen (spiekers) zijn gesitueerd in de middenijzertijd.
- [Hasselt Aldestraat 50](#): enkele scherven handgevormd aardewerk wijzen wellicht op bewoning in de buurt in de ijzertijd.
- [Herzele N42](#): diverse sporen zonder duidelijke samenhang wijzen op een voornamelijk agrarisch gebruik van de terreinen.
- [Hooglede Honzebrouckstraat](#): houtskoolmeilers uit de late ijzertijd en Romeinse periode.
- [Kontich Groeningenlei](#): hier werd een deel van een nederzetting uit de middenijzertijd aangesneden, met paalkuilen die wijzen op een huisplattegrond en enkele spiekers, en een waterput.
- [Kortrijk Bozestraat](#): een houtskoolrijke kuil dateert vermoedelijk in de ijzertijd maar kon niet nader gedateerd worden via radiokoolstofdatering (geen geschikte monsters).
- [Kruisem Passionistenstraat 31](#): enkele bijgebouwen (spiekers), kuilen en paalkuilen wijzen op de aanwezigheid van een erf uit de late ijzertijd.
- [Lubbeek Hazenput \(fase 2\)](#): enkele kuilen met vrij veel houtskool en verbrande leem kunnen aan de hand van radiokoolstofdateringen gesitueerd worden in de midden- late ijzertijd.
- [Maldegem Paddepoeleweg](#): enkele sporen kunnen aan de hand van het aardewerk in de midden tot late ijzertijd geplaatst worden.
- [Maldegem Ringbaan en Groenzone](#): een gebouwplattegrond uit de vroege ijzertijd, en een groot aantal hoofd- en bijgebouwen, alsook waterputten en wegtracés uit de late ijzertijd.
- [Mechelen Dorpsstraat fase 1](#): een grafveld met urnengraven uit de late brons of vroege ijzertijd.
- [Mechelen Dorpsstraat fase 2](#): een grafveld met urnengraven uit de late brons of vroege ijzertijd.

- ### 4.3.3 Romeinse periode

- ////////////////////////////////////

- [Roeselare Gitsestraat](#): verder onderzoek op het houtskool van een meiler wijst erop dat deze te dateren is in de 1ste tot 2de eeuw n.Chr.
- [Roeselare Liebeekstraat](#): enkele houtskoolmeilers en brandrestengraven dateren in de late ijzertijd tot vroeg-Romeinse periode.
- [Ronse Lorettestraat 335-339](#): een wellicht meerfasige nederzetting uit de 2de helft van de 1ste eeuw tot 2de eeuw n.Chr., met twee hoofdgebouwen, een aantal bijgebouwen, een waterkuil en een wegtracé.
- [Rotselaar Provinciebaan](#): twee houtskoolmeilers die middels ¹⁴C-datering in de Romeinse periode kunnen geplaatst worden.
- [Rumst Visserstraat](#): een opvullingslaag en enkele kuilen, met aardewerk uit de tweede helft van de 2de eeuw tot en met de 3de eeuw.
- [Rumst Visserstraat \(2\)](#): een laag met aardewerk en andere vondsten uit de tweede helft van de 2de eeuw tot en met de 3de eeuw.
- [Tielt Dosseweg](#): een ongeschoeide waterput behoort mogelijk tot de Romeinse periode. Daarnaast werden diverse Romeinse vondsten aangetroffen: aardewerk, natuursteen en dakpanfragmenten.
- [Tienen Oude Vestenstraat 4-6](#): enkele Romeinse dakpanfragmenten, maar geen geassocieerde sporen.
- [Tongeren-Borgloon Elfde Novemberwal](#): sporen uit de vroeg-Romeinse periode en resten van een stadswoning (domus) uit de midden-Romeinse tijd.
- [Tongeren-Borgloon Hondstraat 5-13](#): sporen en structuren vanaf de stichtingsfase van de stad (ca. 10 v.Chr.) tot in de 5de eeuw n.Chr., initieel vermoedelijk met een militair karakter, evoluerend naar een residentieel karakter.
- [Tongeren-Borgloon Repenstraat 11](#): sporen van houtbouw en karrensporen uit de 1ste eeuw n.Chr.
- [Tongeren-Borgloon Sint-Truidersteenweg 11-15](#): een vroeg-Romeinse gracht, mogelijk met militaire functie, en restanten van het Tongerse stratennet uit de 1ste en 2de eeuw. Na 178 n.Chr. verscheen hier een rijke Romeinse stadswoning (domus).
- [Torhout Breidelstraat II](#): in de beperkte oppervlakte van deze opgraving wijzen diverse vondsten op de aanwezigheid van een bewoningssite met steenbouw uit de midden-Romeinse periode.
- [Torhout stadskern I](#): een gracht en enkele andere sporen uit de midden-Romeinse periode. Natuurwetenschappelijk onderzoek wijst op een bosrijk landschap, maar met graanakkers in de nabijheid.
- [Wingene Ruiseledesteinweg](#): twee houtskoolmeilers gevonden bij een vooronderzoek dateren uit de vroeg- tot midden-Romeinse periode.
- [Wuustwezel Hofakker](#): uit de vroeg-Romeinse periode (1ste eeuw n.Chr.) dateren minstens een hoofdgebouw, met bijhorend bijgebouw.
- [Zwalm Latemdreef 1](#): grachten, greppels en kuilen wijzen op de aanwezigheid van een erf uit de midden-Romeinse periode.

4.3.4 Middeleeuwen

vroeg-middeleeuwen

- [Aarschot Bekaflaan-Steystraat](#): enkele paalkuilen die samen een 'spieker' vormen worden door een ¹⁴C-datering in de vroeg-middeleeuwen geplaatst (770-980 n.Chr.), maar het is waarschijnlijk dat deze datering foutief is, en dat de structuur in de metaaltijden moet gesitueerd worden.
- [Antwerpen Scheldelaan](#): paleo-ecologisch onderzoek van een veenpakket biedt een beeld van het lokale milieu en de vegetatie van de periode van het neolithicum tot de middeleeuwen.

- ## volle middeleeuwen

- ////////////////////

- ## late middeleeuwen

- [Asse Weversstraat](#): enkele kuilen, mogelijk oorspronkelijk voor leemwinning, werden opgevuld met afval uit de late middeleeuwen tot de 16de eeuw.
- [Assenede Heilig Kruiskerk](#): inhumatiegraven van het voormalig parochiekerkhof van Boekhoute, met graven van de 10de eeuw tot de nieuwste tijd.
- [Berlare Kasteel](#): bij een opgraving in vier deelzones werd een deel van een walgracht aangesneden.
- [Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht Camille Huysmansstraat](#): enkele kuilen en greppelstructuren.
- [Bonheiden Plaslei](#): een waterput en enkele andere sporen dateren in de late middeleeuwen.
- [Brugge Eekhoutpoort](#): restanten van de gotische kerkfase en verschillende grafkelders, en resten van verschillende abdijgebouwen buiten de kerk, te relateren aan de Eekhoutabdij.
- [Brugge Gistelsesteenweg](#): perceelsgreppels.
- [Brugge Groene Fietsgordel](#): tijdens inrichtingswerken aan de kasteelsite van Ver-Assebroek kwamen resten van palen tevoorschijn in de tweede en derde walgracht. De kapdatum van één van de palen kon gedateerd worden tussen 1349-1368.
- [Brugge Naaldenstraat](#): resten van een bakstenen gebouw daterend van vóór de oprichting van het Hof Bladelin in de 15de eeuw op deze locatie.
- [Brugge Nieuwe Gentweg 108](#): de oudste sporen binnen de site zijn te dateren in de 13de-14de eeuw. Het gaat om een kuil, een opvullingslaag en twee funderingsresten.
- [Brugge Ter Doeststraat](#): twee greppels uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd.
- [Brugge Vlamingstraat, Sint-Jorisstraat, Vlamingdam](#): in de Vlamingstraat werden resten van een oud wegtracé en onderliggende grachtvullingen aangetroffen. Ten zuiden van de Vlamingbrug kwam muurwerk aan het licht dat mogelijk deel uitmaakte van het 14de-eeuwse zuidelijke bruggenhoofd. In een diepere werkput werd een 13de-14de-eeuwse tonput gevonden, opgebouwd uit hergebruikte tonnen met wijnroeiers- en makersmerken. De opvulling bevatte veel bewerkt gewei, mogelijk ambachtelijk afval.
- [Damme Hoge Akker](#): rooikuilen, een waterkuil en een cluster van paalsporen. De rooikuilen zijn het restant van de planmatige aanleg van een bos of boomgaard, mogelijk al aangeplant in de volle middeleeuwen.
- [Damme Sint-Janshospitaal](#): een dijk opgebouwd met kleiplaggen dateert vermoedelijk uit de periode van het midden van de 12de tot het begin van de 13de eeuw. Uit de late middeleeuwen dateren ook nog diverse bewoningsresten en een begraafplaats.
- [Diest Michel-Theysstraat 6](#): bij deze kleine opgraving werden resten van 4 inhumatiegraven gevonden.
- [Diksmuide Wilgendijk](#): aanvullend natuurwetenschappelijk onderzoek van een geulvulling biedt een kijk op het plaatselijke milieu in de 12de-13de eeuw.
- [Eeklo Huysmanshoeve](#): natuurwetenschappelijk onderzoek op de vulling van de walgracht levert een beeld op van de begroeiing in deze periode.
- [Evergem Doornstraat](#): een enclosure doorsnijdt de volmiddeleeuwse sporen en is op basis van aardewerk te plaatsen in de late middeleeuwen.
- [Gavere Markt](#): diverse sporen, waaronder grachten, kuilen en een poel, en diverse begravingen van dieren. Een wegtracé gaat vermoedelijk ook terug tot deze periode.
- [Geel Kleinhoefpad](#): greppels die bedoeld waren om het terrein te ontwateren, en een aantal karresporen die in noordwest-zuidoostelijke richting het terrein doorkruisen
- [Gent Nederpolder 8-10](#): bakstenen structuren (waterputten, beerputten, vloeren en muren) vanaf de late middeleeuwen tot nieuwe tijd.
- [Gent Sint-Pietersabdij brasserie](#): een vroegere oppervlaktelaag, ca. 40cm onder het huidige vloerniveau, en resten van muurwerk.
- [Gent Sint-Pietersnieuwstraat 51](#): afvalkuilen, muurresten en vloerniveaus die getuigen van bewoning in de 14de-15de eeuw.
- [Gent Prinsenhofplein 7](#): ophogingslagen en enkele kuilen.
- [Gent Technologiepark](#): een aantal paalkuilen en kuilen.
- [Gistel Brugse Baan](#): een gracht die te dateren is in de 15de eeuw.

- [Haalttert Sint-Goriksplein](#): perceelsgrachten en enkele kuilen.
- [Harelbeke Ballingenweg 34](#): leemextractiekuilen en een greppel.
- [Hasselt Aldestraat 50](#): enkele paalkuilen en kuilen zijn te dateren uit de late middeleeuwen aan de hand van het geassocieerde aardewerk.
- [Hasselt Begijnhof](#): een greppel en enkele kuilen uit de 13de-14de eeuw.
- [Herzele N42](#): sporen van nederzettingstructuur uit de 12de-13de eeuw, waaronder paalkuilen, afvalkuilen, perceelsgreppels en minstens één driebeukige houtbouw, afkomstig van een woonstalhuis.
- [Hoogdele Honzebrouckstraat](#): een grachtensysteem en enkele kuilen.
- [Ieper Rijselsepoort III](#): kuilen uit de 13de-14de eeuw, vermoedelijk gelieerd aan ambachtelijke activiteiten.
- [Ieper Sint-Elisabetstraat](#): een ophogingspakket uit de 13de eeuw, die bedoeld was om deze zone bouwrijp te maken.
- [Kortrijk Deken Zegerplein- Begijnhofstraat](#): een groot aantal sporen dateert uit de late middeleeuwen, waaronder ophogingslagen te relateren aan het begijnhof, resten van een 13de-14de-eeuwse burcht, en resten van de 13de-eeuwse bouwphase van de Onze-Lieve-Vrouwekerk.
- [Kortrijk Koffiehoekstraat](#): één greppel kan in de late middeleeuwen gesitueerd worden.
- [Kortrijk Sint-Michielsplein](#): een laag met pottenbakkerafval uit de 13de en 14de eeuw. Een pakket met houtskool en verbrande leem is mogelijk te relateren aan de historisch gekende stadsbrand van 1382.
- [Kruisem Pastorietuin](#): paalsporen, een rechthoekig greppelsysteem, en een oude akkerlaag.
- [Leuven Grote Markt](#): de fundamente van een bijgebouw bij de kerk, ten vroegste uit de 14de eeuw maar vermoedelijk jonger.
- [Leuven H. Hooverplein](#): resten van de fundering van de Sint-Michielspoort.
- [Leuven Keizersberg](#): een parament van recht gekapte ijzerzandsteen- en kalkzandsteenblokken behoort tot de noordzijde van een burchtmuur.
- [Leuven Sint-Donatuspark](#): bij een werfbegeleiding kon de fundering van de opstaande muur uit de 12de- 13de eeuw onderzocht worden.
- [Leuven Vaartstraat 144](#): een laag met vondsten uit de 13de-14de eeuw en een afvalkuil en beerput, wijzen op een gebruik als tuinzone in deze periode.
- [Leuven verpleegsterschool](#): verschillende bouwfasen en een beerput, die op basis van het aardewerk kan worden geplaatst in de 13de-14de eeuw.
- [Lier Spekkestraat 6-8](#): de oudste fase van de hier aanwezige hoeve met walgracht dateert wellicht al uit de late middeleeuwen.
- [Lokeren Windhaarsstraat](#): een gracht- en greppelsysteem uit de 12de-13de eeuw.
- [Maldegem Paddepoelweg](#): de meeste sporen (kuilen, paalkuilen, greppels) behoren tot de volmiddeleeuwse periode maar een aantal sporen behoort wellicht toe aan de late middeleeuwen.
- [Mechelen 't Plein](#): resten van watergebonden infrastructuur langs de Dijle, daterend van de 13de tot de 15de eeuw.
- [Mechelen Grote Markt 19](#): de oudste aangetroffen muur- en vloerresten van dit herenhuis dateren uit de late middeleeuwen.
- [Menen Rijselstraat-Kerkstraat](#): er werd een brede mottegracht aangesneden. De gracht was in gebruik tussen ca. 1250 en tot 1315 (¹⁴C-datering 1040 – 1220 n.Chr.). De vullingen bevatten hoogwaardige consumptiegoederen en organische resten, wat wijst op een hoge-statuscontext.
- [Merelbeke-Melle Brusselsesteenweg](#): perceels- en andere greppels wijzen op een agrarisch gebruik van deze zone in de late middeleeuwen.
- [Merksplas Kleiryte](#): greppels en grachten delen het terrein in wellicht al vanaf de late middeleeuwen, zeker in de nieuwe tijd.

- ////////////////////

- [Zonhoven Dorpschart](#): greppels, grachten en paalkuilen wellicht te relateren aan de locatie van een bleekweide.

4.3.5 Nieuwe tijd

- [Aalst Pupillensite-Oud Stadhuis](#): bij dit beperkt proefputtenonderzoek werden ophogingslagen en diverse sporen aangetroffen, afkomstig van achtererven van de bewoning hier. De sporen dateren van de 12de tot de 16de eeuw. Daarnaast werden ook resten van de voormalige gevangenis en Pupillenschool gevonden.
- [Aalst Sint-Martensplein](#): kuilen uit de 16de en 18de eeuw.
- [Aalst Sint-Martinuskerk fase VIII](#): bij opvolging van restauratiewerken kwamen o.a. resten van een Maria- of Lourdesgrot en resten van begravingen aan het licht.
- [Aalter Kasteelstraat 36](#): funderingen en muurresten behorend tot 18de en 19de-eeuwse bouwfasen van het kasteel van Poeke.
- [Aalter Onderdale fase 2](#): een perceelsgracht uit de 17de-18de eeuw.
- [Aarschot Bekaflaan-Steystraat](#): paalkuilen die samen twee palenrijen vormen.
- [Antwerpen Begijnenvest 35](#): bakstenen muurwerk van bewoning in de 18de eeuw.
- [Antwerpen kathedraaltuin](#): 16de tot 17de-eeuwse vloerlagen van het tuinpaviljoen.
- [Asse Weversstraat](#): enkele kuilen, mogelijk oorspronkelijk voor leemwinning, werden opgevuld met afval uit de late middeleeuwen tot 16de eeuw.
- [Assenede Heilig Kruiskerk](#): inhumatiegraven van het voormalig parochiekerkhof van Boekhoute, met graven van de 10de eeuw tot de nieuwste tijd.
- [Berlare Kasteel](#): bij een opgraving in vier deelzones werden resten van muurwerk en een bruggenhoofd aangetroffen.
- [Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht Camille Huysmansstraat](#): twee perceelsgrachten.
- [Bierbeek Sint-Hilariuskerk](#): een massieve muur of fundering, opgebouwd uit kalkzandsteen, ijzerzandsteen en sporadisch kwartsiet. Daarnaast werden menselijke resten gevonden: één volledig individu begraven in een kist en verspreid over de verschillende werkputten fragmenten van minstens 25 individuen.
- [Bilzen-Hoeselt Boomstraat](#): greppels en grachten wijzen op een landschap dat werd ingericht voor landbouw en veeteelt.
- [Bilzen-Hoeselt Edelhof](#): bij een werfbegeleiding in functie van restauratie werden drie sporen gevonden die kunnen gelieerd worden aan bouwfasen van het kasteel.
- [Bonheiden Plaslei](#): een greppel en een opgevlude depressie kunnen in de 15de tot 17de eeuw gedateerd worden.
- [Brugge Eekhoutpoort](#): een fundering van een massieve toren uit de 17de eeuw, en verschillende grafkelders, deel van de Eekhoutabdij.
- [Brugge Gistelsesteenweg](#): enkele resten van bewaarkelders uit de 17de-18de eeuw.
- [Brugge Nieuwe Gentweg 108](#): in de periode van de 15de-16de eeuw wordt deze woonst afgebeeld op het oudste beschikbare kaartmateriaal. Uit deze periode werden zowel (afval)kuilen, lagen als een kasseiniveau aangetroffen. Uit de 17de-19de eeuw werden o.a. vloeren, een waterput en (ophogings)lagen gevonden.
- [Brugge Ter Doeststraat](#): twee greppels uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd.
- [Brugge Vlamingstraat, Sint-Jorisstraat, Vlamingdam](#): bij de huidige normaalschool werden delen van het Oudhof blootgelegd, een historische locatie van de Sint-Jorisgilde.
- [Damme Sint-Janshospitaal](#): muurresten, puinlagen en een gedempte vijver.
- [Diepenbeek Molenstraat- Pruinveld](#): sporen van greppelsystemen.
- [Eeklo Huysmanshoeve](#): natuurwetenschappelijk onderzoek op de vulling van de walgracht levert een beeld op van de begroeiing in deze periode.
- [Gavere kasteel Borgwal](#): resten van een ijskelder uit de 17de of 18de eeuw en aanzet van de bouw van het Chinees paviljoen (eind 18de eeuw).

- ////////////////////////////////////

- [Kortrijk Sint-Michielsplein](#): resten van het 16de-eeuwse Jezuïetencollege.
- [Kruisem Pastorietuin](#): een breed grachtencomplex uit de 18de eeuw.
- [Lennik Kasteel Gaasbeek](#): tijdens een werfbegeleiding kwamen enkele ophogingslagen en een bakstenen muurtje tevoorschijn.
- [Leuven Grote Markt](#): resten van huisjes uit de nieuwe tijd, tot de 19de eeuw.
- [Leuven Keizersberg](#): structuren die gerelateerd kunnen worden aan een 18de-eeuwse graanmolen.
- [Leuven Vaartstraat 144](#): resten van broodovens in de 18de eeuw, en van een stadsmagazijn van het einde van de 18de eeuw.
- [Leuven verpleegsterschool](#): resten van verschillende bouwfasen van het nonnenklooster, met muurresten, een beerkuil (16de-17de eeuw), puinrijke kuilen (17de-18de eeuw).
- [Leuven wegkoffer Heilige-Geeststraat](#): fundering van de oostelijke muur van het Kartuizerklooster.
- [Leuven Sint-Jacobskerk](#): bij een beperkt onderzoek werden enkel verstorings- en ophogingslagen aangesneden.
- [Lier Spekkestraat 6-8](#): de hoeve met walgracht hier dateert wellicht al uit de late middeleeuwen maar gaat zeker terug tot de 16de eeuw. Onderzoek van fossiele stuifmeelkorrels wijst op landbouw en veeteelt in de omgeving.
- [Lokeren Zelebaan](#): enkele grachten.
- [Lubbeek Hazenput \(fase 2\)](#): enkele kuilen en greppels, geassocieerd met sterk verhitte/gesinterde ijzerslakjes.
- [Lummen Kerkstraat 12](#): naar aanleiding van een toevalsvondst werden enkele inhumatiegraven daterend van de 17de tot 19de eeuw opgegraven.
- [Maldegem Molenberg](#): een tonwaterput uit de 17de-18de eeuw.
- [Maldegem Ringbaan en Groenzone](#): sporen geassocieerd met landbouw, o.a. greppels.
- [Mechelen 't Plein](#): structuren gerelateerd aan bouwfasen van het gasthuis, tussen circa 1784 en 1800.
- [Mechelen Grote Markt 19](#): beerputten en waterputten, muurresten van verbouwingsfasen uit de 17de en 18de eeuw.
- [Meise Kerk Sint-Brixius-Rode](#): vloeren en funderingslagen van oudere fasen van de kerk, en resten van drie inhumatiegraven.
- [Menen Rijzelstraat-Kerkstraat](#): verschillende bewoningsfasen, tot de vroegste resten in de nieuwe tijd behoren beerputten en waterputten, later (16de tot 18de eeuw) wordt het terrein volledig bebouwd met woonhuizen met kelders (vloeren, trappen, muren, gewelfde daken en scheidingsmuren) en bijhorende erven.
- [Menen Steenland](#): enkele perceelsgreppels en grachten.
- [Merelbeke-Melle Brusselsesteenweg](#): perceels- en andere greppels wijzen op een agrarisch gebruik van deze zone in de nieuwe tijd.
- [Merksplas Kleiryt](#): greppels en grachten delen het terrein in wellicht al vanaf de late middeleeuwen, zeker in de nieuwe tijd.
- [Nazareth-De Pinte](#): een afwateringsgracht en twee poelen, geassocieerd met de laat- en postmiddeleeuwse site van het 'Hof ter Groene Walle'.
- [Nijlen Doelstraat](#): afwaterings- en perceelsgreppels.
- [Oedelem Beernemstraat](#): enkele grachten en greppels.
- [Oostkamp Fabiolalaan-Molenwalstraat II](#): enkele perceelsgreppels.
- [Oostkamp Vrijlatenstraat I](#): paalkuilen en greppels zijn wellicht te relateren aan bewoning die ook al gekend is via historische kaarten.
- [Oostrozebeke Ingelmunstersteenweg 153](#): ploegsporen van de late middeleeuwen en nieuwe tijd.
- [Oudenburg Brugsesteenweg](#): enkele greppels.

- **Zuierenkerke Hoeve de Hemel**: resten van verbouwingsfasen van de 17de tot 20ste eeuw.

4.3.6 Nieuwste tijd

- [Aalst Sint-Martinuskerk fase VIII](#): bij opvolging van restauratiewerken kwamen o.a. resten van een Maria- of Lourdesgrot en resten van begravingen aan het licht.
- [Aalter Kasteelstraat 36](#): funderingen en muurresten behorend tot 18de-19de-eeuwse bouwfases van het kasteel van Poeke.
- [Asse Weversstraat](#): acht inhumatiegraven van volwassen vrouwen, van de begraafplaats van het Zwartzusterklooster.
- [Assenede Heilig Kruiskerk](#): inhumatiegraven van het voormalig parochiekerkhof van Boekhoute, met graven van de 10de eeuw tot de nieuwste tijd.
- [Berlare Kasteel](#): bij een opgraving in vier deelzones werden recente funderingen, funderingssokkels en uitgravingskuilen geregistreerd. Deze kunnen gerelateerd worden aan de tuinaanleg en -inrichting.
- [Bierbeek Sint-Hilariuskerk](#): twee bakstenen muren die in elkaars verlengde liggen en ter hoogte van de dwarsmuren van de zijbeuken. Deze muren zijn recent en worden in verband gebracht met verbouwingswerken in het begin van de 20ste eeuw.
- [Brugge Eekhoutpoort](#): resten van een klein rechthoekig gebouw.
- [Brugge Gistelsesteenweg](#): paalkuilen en kuilen, o.a. voor zandwinning.
- [Brugge Nieuwe Gentweg 108](#): uit de 19de eeuw werden enkele vloeren en een goot blootgelegd.
- [Brugge Ter Doeststraat](#): enkele ophogingslagen.
- [Damme Hoge Akker](#): perceelsgreppels, die gelieerd kunnen worden aan de perceelsindeling zichtbaar op historische kaarten.
- [Damme Sint-Janshospitaal](#): bakstenen funderingen van de Buyckvleugel van het Sint-Janshospitaal blootgelegd. De bouw van deze vleugel startte in 1875.
- [Diepenbeek Molenstraat-Pruinveld](#): sporen van greppelsystemen.
- [Diest Citadel](#): bij een werfbegeleiding werden funderingsresten van de 19de-eeuwse citadel aangetroffen.
- [Eeklo Huysmanshoeve](#): natuurwetenschappelijk onderzoek op de vulling van de walgracht levert een beeld op van de begroeiing in deze periode.
- [Evergem Ralingen](#): enkele paalkuilen en greppels.
- [Gavere kasteel Borgwal](#): restanten van een fontein behorend bij het Chinees paviljoen.
- [Gavere Markt](#): resten van de 'villa du Sartel'.
- [Gent Muidelaan](#): muurresten afkomstig 19de- en 20ste-eeuwse fabrieksgebouwen en beluiken.
- [Gent Prinsenhofplein 7](#): een trap en een kelder dateren uit de 19de eeuw.
- [Gent Technologiepark](#): drainagegreppels.
- [Gistel Brugse Baan](#): grachten en greppels uit de 19de-20ste eeuw.
- [Haaltert Sint-Gorikspan](#): negen beerputten en verschillende recente puinrijke pakketten, en resten van een cichoreifabriek, die werkzaam was in de 19de tot in het midden van de 20ste eeuw.
- [Harelbeke Ballingenweg 34](#): muurresten, waterputten en kuilen.
- [Hasselt Aldestraat 50](#): bakstenen funderingen van woningen uit de 19de, mogelijk nog 18de eeuw.
- [Herentals Burchtstraat](#): resten van bebouwing, o.a. een leerlooierij, uit de 19de eeuw, en resten van een schoolgebouw uit de 20ste eeuw.
- [Herzele N42](#): resten van bewoning, waaronder bakstenen funderingen, beerputten en huishoudelijk afval.
- [Ieper Sint-Elisabetstraat](#): verschillende resten van bouwfases van de infrastructuur bij het Schipleet, uit de 19de eeuw.

- [Koksijde Ten Bogaerde](#): enkele egalisatielagen en een aarden pad in de kloostertuin.
- [Kortemark Werkenplein](#): bij een beperkt onderzoek in het kader van de 'Ommegang' werden de funderingen van de 19de-eeuwse kapellen aangesneden.
- [Kortrijk Sint-Michielsplein](#): resten van een 19de-eeuwse nijverheidsschool.
- [Kruisem Pastorietuin](#): enkele afvalkuilen met glas en aardewerk uit de 19de eeuw.
- [Leuven Grote Markt](#): resten van huisjes uit de nieuwe tijd, tot de 19de eeuw.
- [Leuven H. Hooverplein](#): resten van funderingen van twee 19de-eeuwse stadswoningen.
- [Leuven Sint-Jacobskerk](#): bij een beperkt onderzoek werden enkel verstorings- en ophogingslagen aangesneden.
- [Leuven stadspark Sint-Donatus](#): sporen en structuren van de aanleg van het park in de 19de-20ste eeuw.
- [Leuven Vaartstraat 144](#): resten van een zeepziederij uit de 19de eeuw.
- [Lier Spekkestraat 6-8](#): de hoeve met walgracht hier bleef in gebruik tot de 20ste eeuw, met o.a. aangetroffen muurresten uit de 19de eeuw. In de naoorlogse periode werd de laatste fase van de walgracht gedempt.
- [Lokeren Zelebaan](#): enkele grachten.
- [Lummen Kerkstraat 12](#): naar aanleiding van een toevalsvondst werden enkele inhumatiegraven daterend van de 17de tot 19de eeuw opgegraven.
- [Maldegem Ringbaan en Groenzone](#): sporen geassocieerd met landbouw, o.a. greppels.
- [Mechelen 't Plein](#): o.a. een waterput en cisternes, afkomstig van de vroegere brouwerij De Plein.
- [Mechelen Grote Markt 19](#): beerputten en waterputten, muurresten van verbouwingsfasen uit de 19de eeuw. In de tuin werden resten van een achterhuis aangetroffen.
- [Menen Rijsselstraat-Kerkstraat](#): moderne bouw- en sloopfasen domineren deze periode, maar beerputten, waterputten en één tonput blijven in gebruik tot ver in de 19de eeuw.
- [Nijlen Doelstraat](#): afwaterings- en perceelsgreppels.
- [Oedelem Beernemstraat](#): enkele grachten en greppels.
- [Oostkamp Vrijlatenstraat I](#): greppels en uitbraaksporen zijn wellicht te relateren aan bewoning in de buurt, ook gekend via historische kaarten.
- [Peer Deusterstraat](#): boomkuilen en greppels uit de 19de eeuw.
- [Poperinge Peperstraat 16-18](#): twee in de bodem ingegraven houten tonputten zijn overblijfselen van een huisnijverheid van leerlooien. Ze waren vermoedelijk in gebruik tijdens de 19de eeuw, en zijn aan het einde van de 19de/begin van de 20ste eeuw opgevuld met huishoudelijk afval. Er zijn ook bakstenen muurresten gevonden van bebouwing uit de 19de-20ste eeuw.
- [Poperinge Westhoekweg I](#): enkele grachten bleven in gebruik tot in de 19de eeuw.
- [Roeselare Gitsestraat II](#): verschillende bomkraters, wellicht uit WO I of WO II, en een begraaf van een hond.
- [Roeselare Stadhuis](#): een waterput met een bakstenen bekisting bekleed met houten planken is in de 20ste eeuw te dateren.
- [Sint-Lievens-Houtem Eilandbos](#): bij een werfbegeleiding van de herinrichting van het kerkhof rond de Sint-Michielskerk werden enkele postmiddeleeuwse graven aangetroffen.
- [Sint-Truiden Speelhof](#): structuren van diverse verbouwingsfasen van het 'Speelhof' (19de en 20ste eeuw).
- [Tielt Nieuwstraat 7](#): resten van een gang of tunnel in het herenhuis.
- [Tienen Oude Vestenstraat 4-6](#): resten van bebouwing uit de 19de-20ste eeuw.
- [Tongeren-Borgloon Elfde Novemberwal](#): een puinpakket uit de nieuwe tijd of nieuwste tijd dekt de Romeinse sporen af.
- [Tongeren-Borgloon Hondstraat 5-13](#): muurresten, vloeren, water- en beerputten, die goed te relateren zijn aan kadasterkaarten uit deze periode.
- [Tongeren Sint-Truidersteenweg 11-15](#): ontginningskuilen uit de 19de eeuw.

- #### 4.3.7 WO I

- #### 4.3.8 WO II

Het overgrote deel van de eindverslagen kon rapporteren over relevante archeologische sporen die werden aangetroffen tijdens het terreinonderzoek, en over de resultaten van de verwerking van de aangetroffen vondsten en de interpretatie van het geregistreerde sporenbestand. Toch leverden een beperkt aantal uitgevoerde opgravingen niet het verwachte resultaat op – zoals geformuleerd na het afronden van het vooronderzoek – en werden geen noemenswaardige sporen of vondsten aangetroffen tijdens de uitgevoerde werken. Meestal betreft het werfbegeleidingen van lineaire tracés met beperkte sleufbreedte. Een werfbegeleiding heeft als doel om het archeologische bodemarchief maximaal te registreren en te onderzoeken, daar waar een volwaardige archeologische opgraving niet mogelijk of opportuun is, waardoor de kans op kenniswinst op zich al lager is. Bij andere opgravingen werden de archeologische lagen niet bereikt of verstoord tijdens de werken. In 2025 beperkte zich dit tot 13 eindverslagen met beperkte kenniswinst.

- [Aarschot Orléanstoren](#): bij deze beperkte werfbegeleiding werden geen relevante archeologische waarnemingen gedaan.
- [Asse Fietssnelweg](#): bij een werfbegeleiding van de aanleg van deze fietssnelweg werden geen archeologisch relevante waarnemingen gedaan.
- [Bonheiden-Boortmeerbeek Pikhaken](#): bij een werfbegeleiding voor de creatie van een wetland werden geen relevante sporen of vondsten aangetroffen.
- [Diest Heilige Geeststraat 24](#): bij een beperkt onderzoek kwamen geen relevante sporen of vondsten aan het licht.
- [Huldenberg Nachtegaalstraat 7](#): een beperkte werfbegeleiding binnen de perimeter van de beschermde archeologische site van Ottenburg leverde geen sporen of vondsten op.
- [Leuven Vuntpad-Lijnloperspad](#): bij een beperkte werfbegeleiding werden geen archeologische sporen vastgesteld.
- [Maaseik Monseigneur Koningsstraat 10-12](#): een werfbegeleiding van sloopwerken toonde aan dat deze zone sterk verstoord is.
- [Mechelen Sint-Niklaaskerk](#): bij een beperkt onderzoek werden enkele kuilen geregistreerd, die echter niet gedateerd konden worden.
- [Oud-Turnhout Steenweg op Sevendonk](#): bij een werfbegeleiding van wegeniswerken werden geen archeologisch relevante sporen of vondsten ontdekt.
- [Puurs-St.-Amands 't Steentje](#): tijdens dit landschappelijk booronderzoek werd de mogelijke aanwezigheid van een motte of site met walgracht niet bevestigd.
- [Tongeren Paspoelstraat 7](#): bij een beperkte werfbegeleiding van aanpassingswerken aan een bestaande woning kwamen geen relevante sporen of vondsten aan het licht.
- [Waregem Blauwe-Zwaanstraat](#): tijdens een werfbegeleiding werd enkel een oude beekmeander aangesneden, er werden geen archeologische sporen aangetroffen.
- [Zaventem Leopold III-laan](#): tijdens deze werfbegeleiding werd vastgesteld dat het terrein sterk aan erosie onderhevig is geweest.

4.4 SYNTHESEONDERZOEK

Het is een inherent kenmerk van de archeologische regelgeving in Vlaanderen dat studie na de Malta-opgravingen vaak beperkt blijft tot het niveau van de vindplaats en op die manier de gedetailleerde uitwerking en geïntegreerde synthese mist die tot diepgaande nieuwe kennis over het verleden leiden. Extra onderzoekstappen vragen echter extra middelen, die niet op de bouwheer kunnen verhaald worden. Daarom besliste de Vlaamse Regering om vanaf 2018 jaarlijks een budget beschikbaar te maken voor archeologisch vervolgonderzoek²¹. De financiële middelen worden via een projectoproep verdeeld. Deze oproep staat open voor de gehele archeologische sector, zowel de uitvoerende

²¹ <https://www.onroerendergoed.be/projectsubsidies-voor-synthese-onderzoek>.

In 2025 werden **6 eindverslagen van gesubsidieerde syntheseprojecten archeologie** gepubliceerd in 'SYNTAR', een digitale reeks, vrij toegankelijk via het Open Archief van het agentschap Onroerend Erfgoed²².

- Ook deze syntheseonderzoeken zijn gekoppeld aan de gebeurtenis '[Rapportage archeologie 2025](#)'. De korte samenvattingen van de resultaten van deze afgeronde syntheseprojecten kunnen op de fiche van de bijhorende gebeurtenis nagelezen worden, alsook de link naar het volledige gepubliceerde rapport in de SYNTAR-reeks.

De 182 eindverslagen en 11 nota's met eindafwerking die in 2025 in het archeologieportaal werden opgeladen, resulteerden in **190 waarnemingen** in de CAI. Een aantal eindverslagen – meestal van aangrenzende projectgebieden – werd namelijk gebundeld onder één waarneming omdat ze dezelfde archeologische vindplaats vertegenwoordigen en inhoudelijk één geheel vormen²⁹. De inhoudelijke informatie werd per waarneming opgedeeld in kenmerkgroepen, die telkens een archeologisch relevant geheel vormen. Deze opdeling is gebaseerd op de totale registratie van alle vondsten, sporen en uitgevoerde analyses, per periode, hoe klein of groot hun aandeel in het archeologisch ensemble van een site ook is. In totaal konden zo **497 unieke kenmerkgroepen** onderscheiden worden, waarvan 97% (n= 480) ook effectief sporen en/of vondsten omvatten die kenmerkend zijn voor een bepaalde culturele periode. Er is steeds getracht zo nauwkeurig mogelijk te specificeren tot welke periode de archeologische sporen van een kenmerkgroep behoren. Toch kan de datering van de aangetroffen sporen en vondsten, en daaruit volgend ook de datering van de kenmerkgroep, soms meerdere

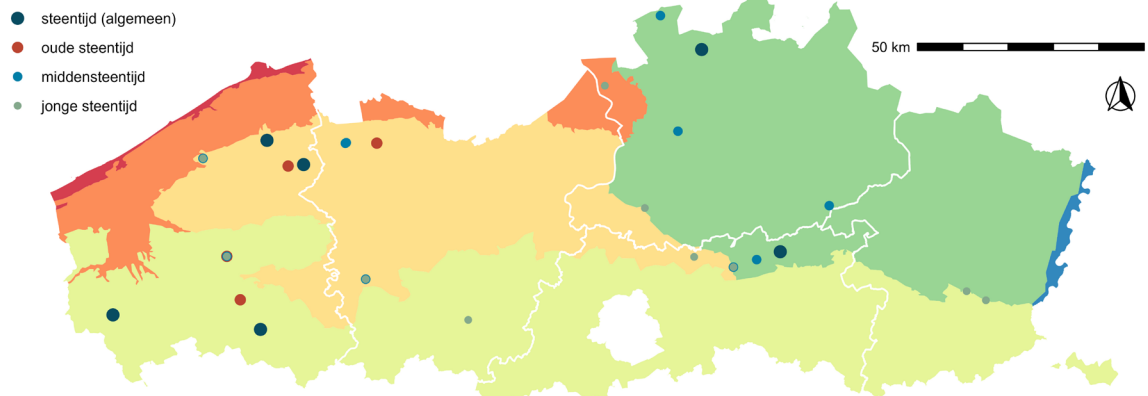
²⁹ Bijvoorbeeld de rapportage van twee gemelde toevalsvondsten (TV237 en TV230) in Zonnebeke, en de gefaseerde opgraving in Maldegem aan beide zijden van de Ringbaan.

De kenmerkgroepen en de daaraan gekoppelde datering en relevante thesaurustermen vormen de basis voor de hierna volgende cijfermatige analyse van de kenniswinst.

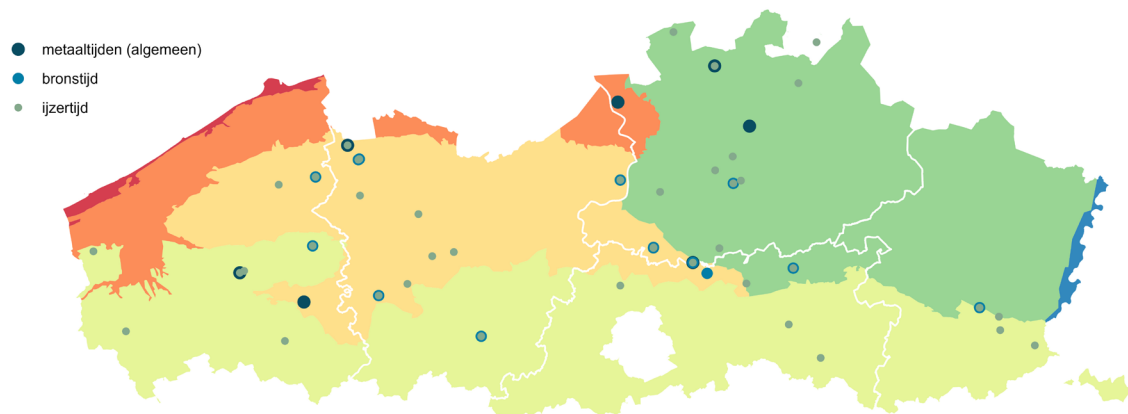
In wat volgt, wordt de verspreiding van uitgewerkte sites per culturele periode gekarteerd (fig. 4.7 en fig. 4.8). Elke aanduiding van een archeologische vindplaats is vereenvoudigd tot één puntlocatie. Een locatie kan zowel één of meerdere kenmerkgroepen uit eenzelfde periode vertegenwoordigen.

pagina 42 van 67 Evaluatie Archeologie 2025 2026

STEENTIJD

METAALTIDEN

ROMEINSE TIJD

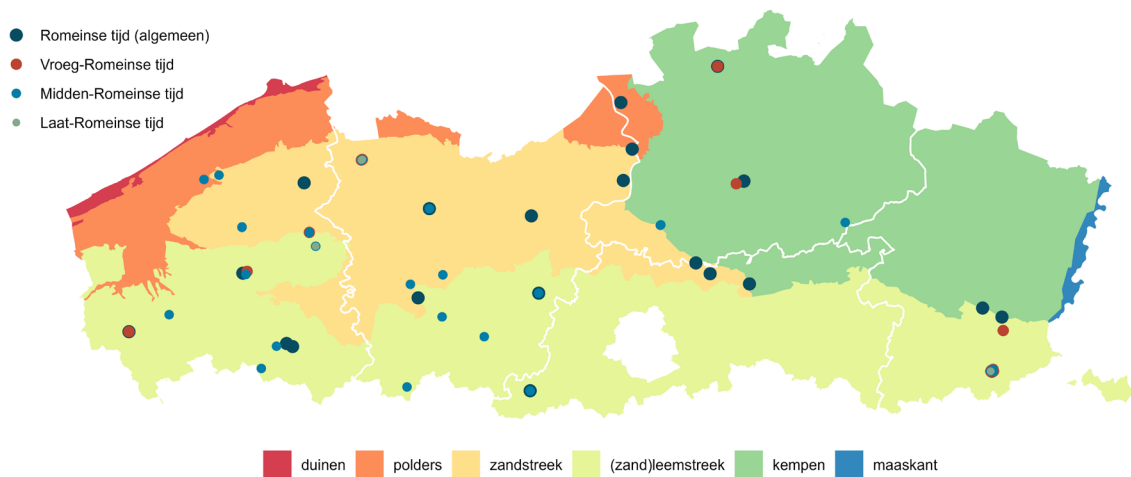
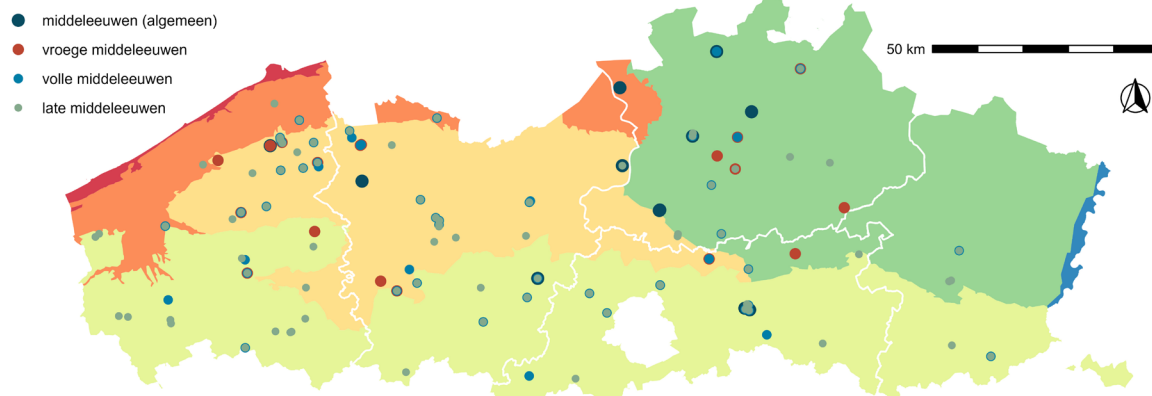
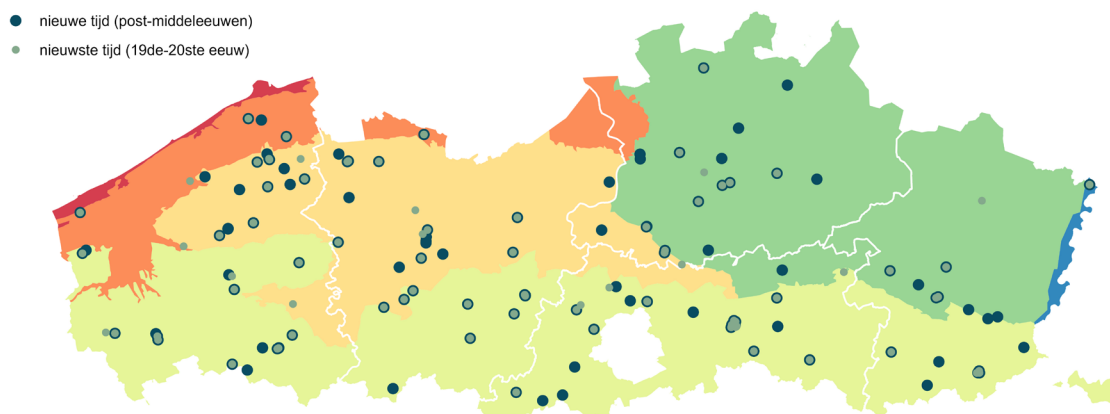

Fig. 4.7: Locaties met vondsten uit de steentijden (n= 25), metaaltijden (n= 45) en Romeinse tijd (n= 48) waarover in 2025 werd gerapporteerd.

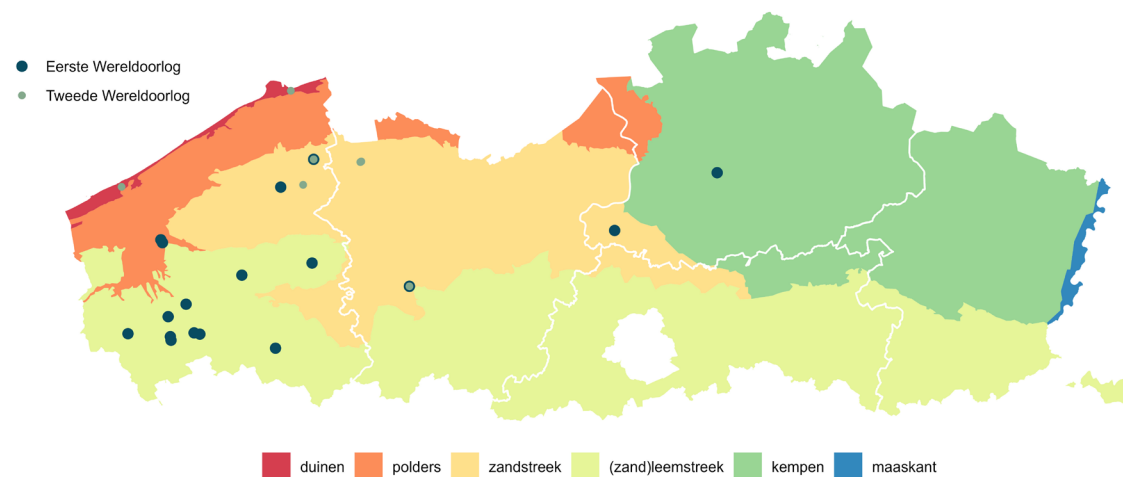
MIDDELEEUWEN

NIEUWE en NIEUWSTE TIJD

WERELDOORLOGEN

duinen polders zandstreek (zand)leemstreek kempen maaskant

Fig. 4.8: Locaties met vondsten uit de middeleeuwen (n= 108), nieuwe tijd (n= 119), nieuwste tijd (n= 85) en uit beide wereldoorlogen (WO I, n= 17; WO II, n= 7) waarover in 2025 werd gerapporteerd.

4.5.2 Chronologische spreiding

Figuur 4.9 toont de verdeling van de aan- of afwezigheid van sporen en vondsten per periode. Op één locatie/opgraving kunnen bijvoorbeeld zowel vroeg- als midden-Romeinse vondsten of structuren aangetroffen worden, waardoor het totaal aantal aangestipte periodes uiteraard hoger ligt dan het totaal aantal ingediende eindverslagen en nota's met eindafwerking. Per periode wordt minstens één kenmerkgroep aangemaakt in de CAI.

De onderlinge verhouding tussen de aantallen observaties uit de chronologische periodes ligt binnen de verwachtingen en komt voor de meeste periodes sterk overeen met wat werd geobserveerd in vorige jaren (2020 t.e.m. 2024). Zo komt duidelijk naar voor dat steentijdsites zich moeilijk laten opsporen en blijkt ook dat zowel vroeg- als laat-Romeinse vindplaatsen relatief zelden worden aangetroffen, of zich moeilijk tot die periodes laten dateren op basis van de aangetroffen archeologische vondsten.

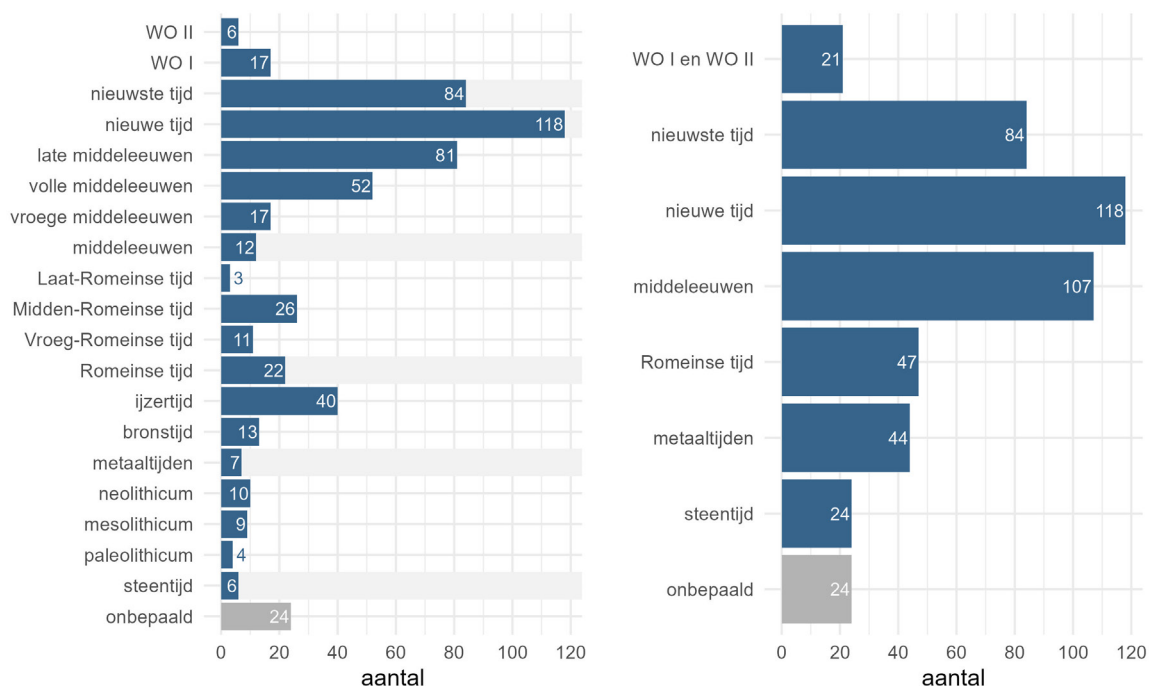
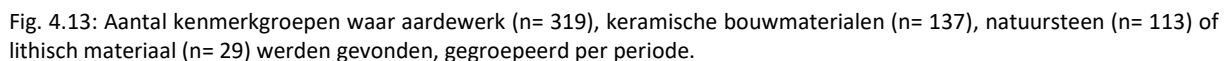

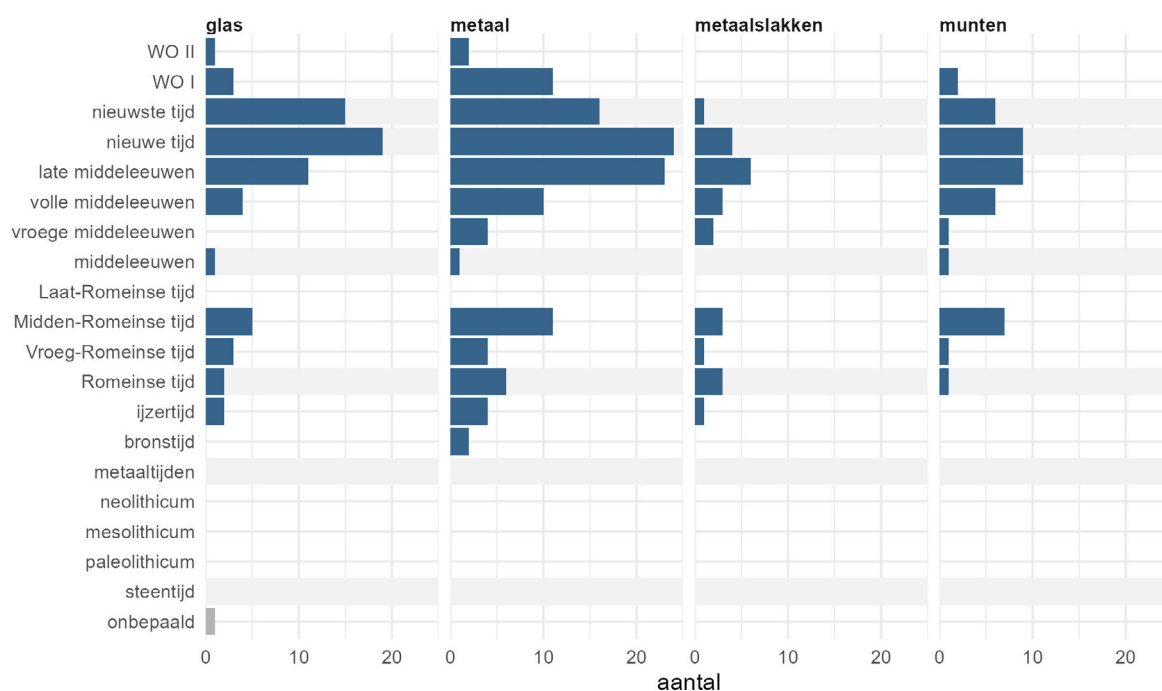
Fig. 4.9: Voorkomen van kenmerkgroepen met (dateerbare) vondsten, sporen en/of structuren aangetroffen tijdens het archeologisch onderzoek, gegroepeerd per (sub-)periode.

Figuur 4.10 toont dezelfde gegevens als figuur 4.9 maar nu gegroepeerd per archeoregio. Voor de meeste periodes komt de zand(-leem)streek naar voor als de regio met de hoogste frequentie aan archeologische vindplaatsen. Sporen uit de metaaltijden komen relatief gezien duidelijk meer frequent voor in de drogere bodems van de Kempen. Steentijdvondsten komen in de drie grootste archeoregio's ongeveer even frequent voor. In duinen en polders worden enkel meer recente, laat- en postmiddeleeuwse, sporen aangetroffen. Ouder te dateren archeologische sporen ontbreken daar nagenoeg volledig. Vondsten daterend uit de Eerste Wereldoorlog concentreren zich uiteraard vooral in de Westhoek en de daar voorkomende klei- en (zand)leembodems.

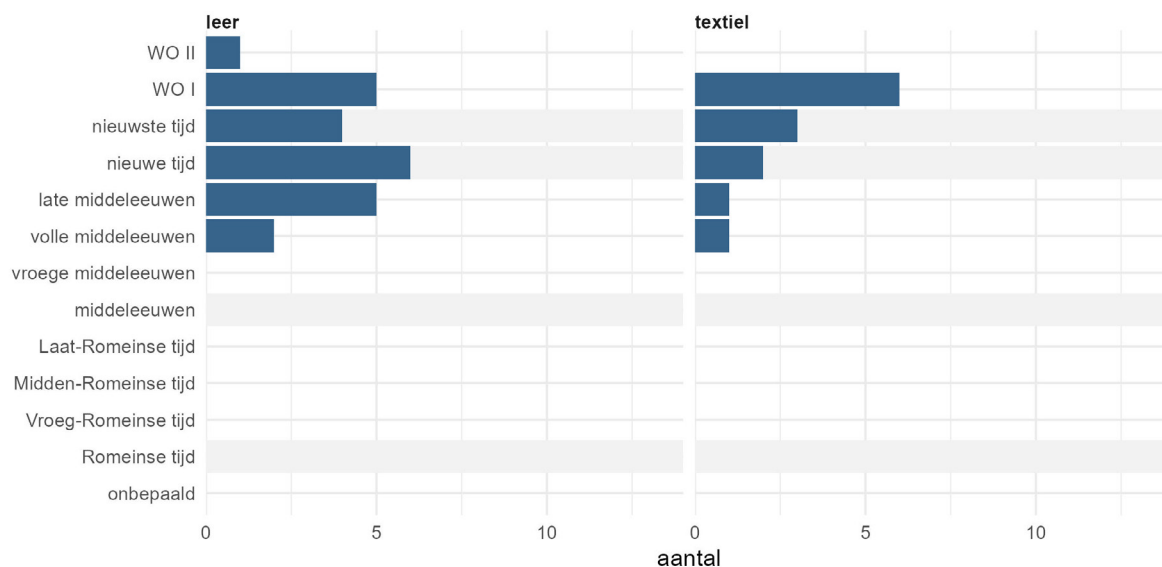
pagina 48 van 67 Evaluatie Archeologie 2025 2026

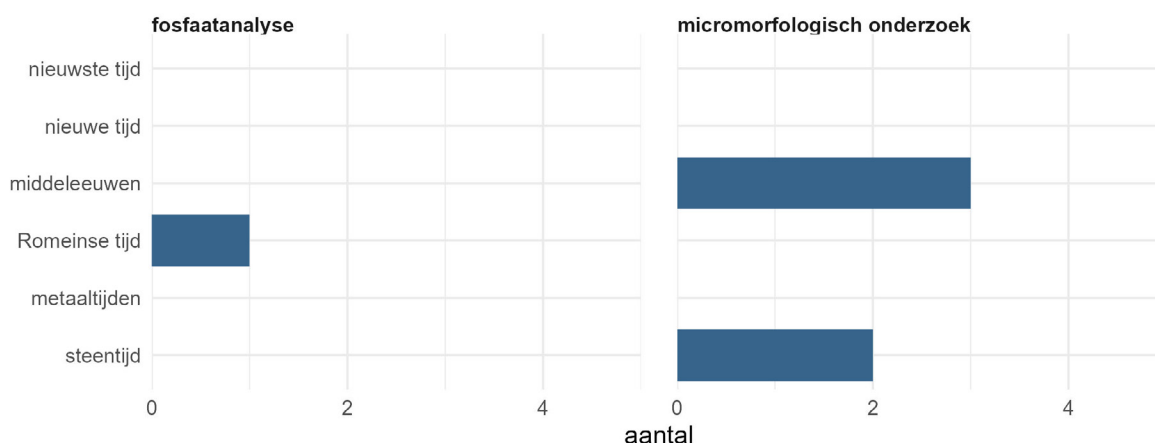
Metalen voorwerpen (fig. 4.14) komen in brons- en ijzertijdsites maar mondjesmaat voor. Dat heeft zonder twijfel met bewaringskansen en herhaalde recyclage (opnieuw smelten en smeden) te maken. Metaalslakken – die wijzen op het smelten van ijzer – ontbreken in de ijzertijdvindplaatsen maar duiken wel met zekerheid op in de Romeinse periode. Munten worden frequent gevonden vanaf de Romeinse tijd, maar komen slechts uitzonderlijk aan bod op vroegmiddeleeuwse vindplaatsen. Glas is een zeldzame vondst voor de metaaltijden maar komt iets frequenter voor in de Romeinse periode. Vooral vanaf de late middeleeuwen is glaswerk ruimer aanwezig in het archeologisch bodemarchief.

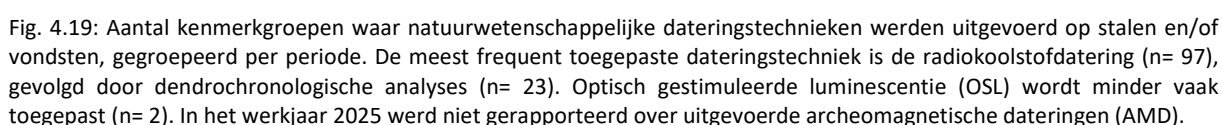
Vondsten van textiel zijn een vrij zeldzaam fenomeen in de Vlaamse archeologie. Toch is het afgelopen jaar op meerdere vindplaatsen een aantal textielvondsten beschreven, zij het niet ouder dan de volle middeleeuwen (fig. 4.15). Leer weerstaat wat beter de tand des tijds maar komt eveneens vooral vanaf de late middeleeuwen voor, met slechts een klein aantal (iets) oudere vondsten. Dit weerspiegelt ongetwijfeld dat pas vanaf de late middeleeuwen het looiproces met tannine uit eikenschors algemeen werd toegepast.

Ten slotte blijven bodemkundige analyses (micromorfologisch onderzoek) schaars. In de rapportages die in 2025 werden ingediend, blijft dit beperkt tot 4 vindplaatsen waar met behulp van een microscopische studie van slijpplaatjes, de samenstelling van aardkundige eenheden en antropogene lagen werd in kaart gebracht. Daardoor blijft dit type van *post excavation* onderzoek nog beperkt in tegenstelling tot de macroscopische bodemkundige waarnemingen die door de Code van Goede Praktijk worden opgelegd.

pagina 52 van 67 Evaluatie Archeologie 2025 2026

4.5.4 Typologie

Naast materiaalcategorieën en onderzoeksmethoden worden ook de typologische kenmerken van de sporen en vondsten die werden aangetroffen tijdens het terreinonderzoek, geregistreerd binnen de kenmerkgroepen. De gebruikte terminologie – eveneens gebaseerd op de Thesaurus Onroerend Erfgoed – weerspiegelt in grote lijnen de diversiteit aan sporen en structuren die tijdens het terreinonderzoek worden vastgesteld (fig. 4.20). Zo valt op dat vindplaatsen uit recentere periodes vaak een hoge dichtheid vertonen van greppels, kuilen, grachten en funderingen van stenen gebouwen. Tussen deze structuren worden soms nog resten van andere, vaak verstoorde, archeologische sporen geregistreerd. Diepere structuren, zoals waterputten en beerputten, hebben een groot potentieel voor staalname en vervolgonderzoek van ecologisch archeologisch. Doordat deze structuren vaak tot onder de watertafel reiken, kunnen ze inderdaad gunstige bewaringsomstandigheden bieden voor biologische materialen. Bovendien is onder waterverzadigde omstandigheden de kans reëel dat ook hout bewaard is gebleven, wat mogelijkheden biedt voor dendrochronologisch onderzoek, en zo tot een heel nauwkeurige datering van de context kan leiden. De datering van de diepere structuren waarover in 2025 werd gerapporteerd wijst erop dat ze zelden uit Romeinse of nog oudere tijden stammen. Waterputten uit de metaaltijden zijn uiterst zeldzaam.

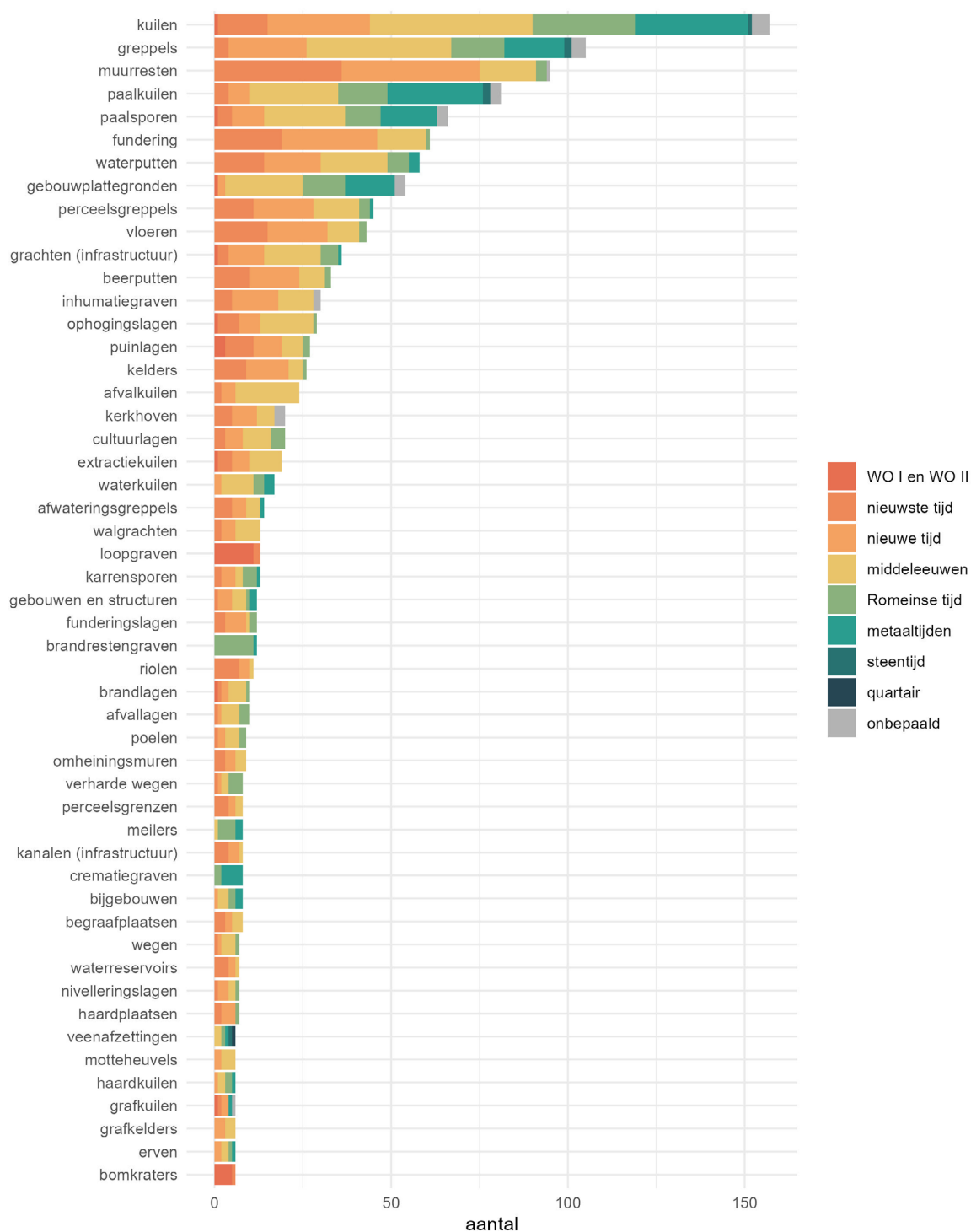

Fig. 4.20: Meest voorkomende thesaurustermen die gebruikt zijn om het aangetroffen sporenbestand te interpreteren, opgedeeld per periode. Alleen termen die meer dan zes keer voorkomen, zijn opgenomen in het staafdiagram.

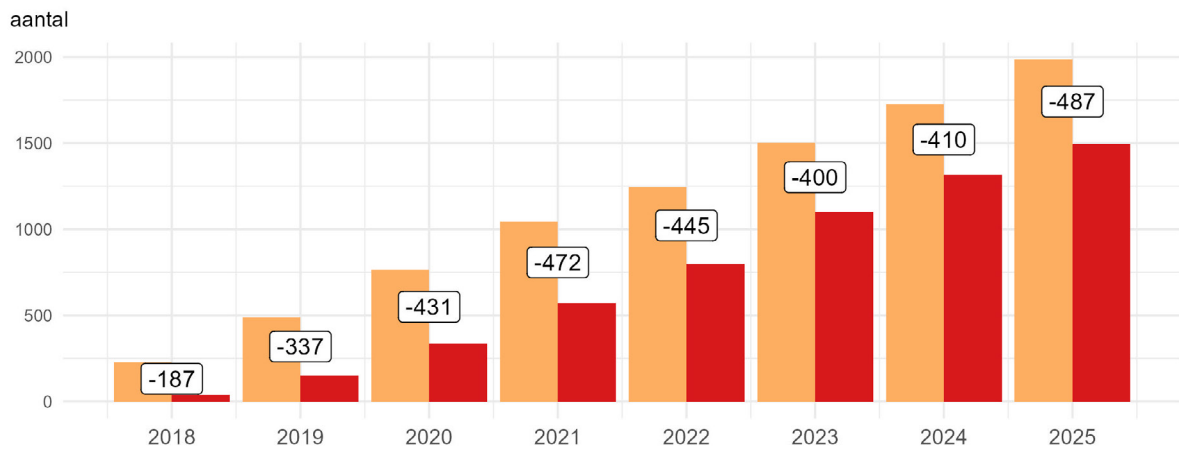

Fig. 4.21: Evolutie van het verschil tussen het totale aantal ingediende archeologierapporten (oranje) en het aantal ingediende eindverslagen (rood), d.d. 31/12/2025.

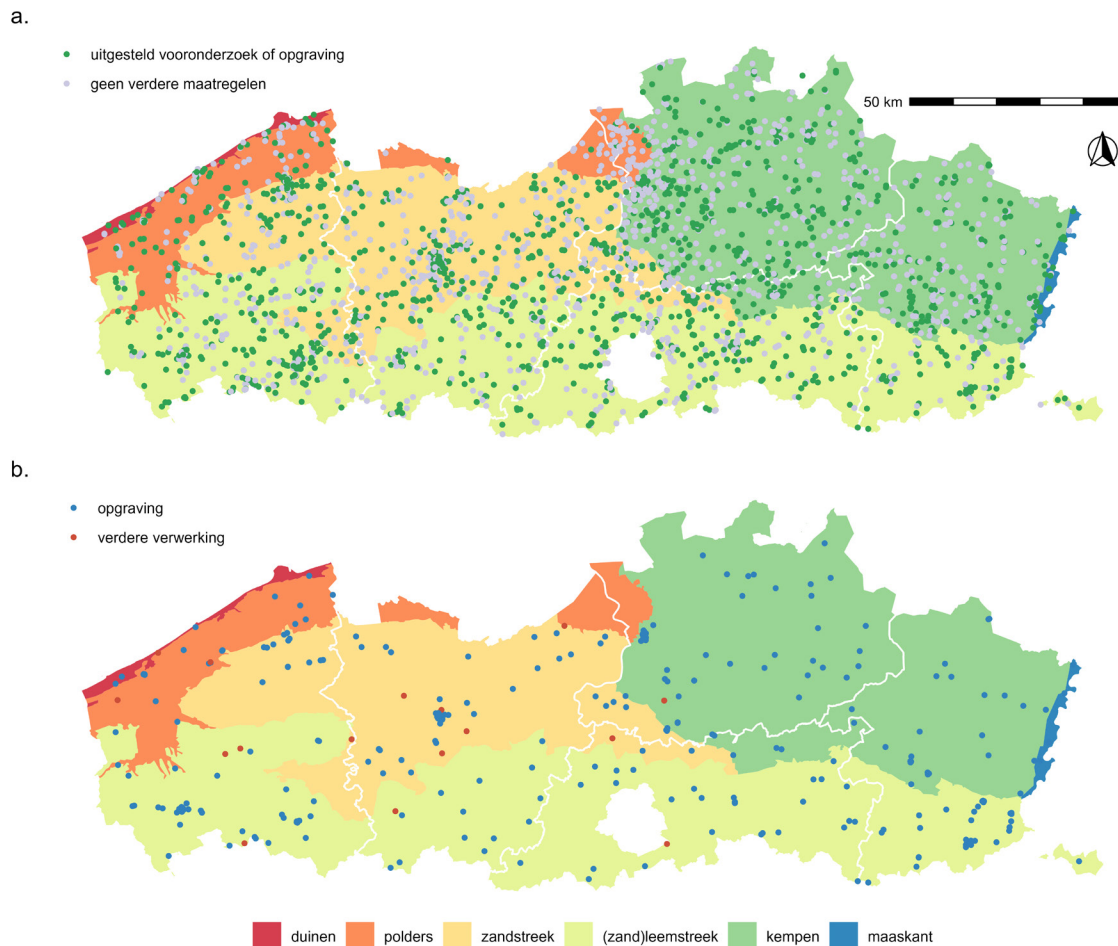

Fig. 4.22: (a.) Locaties waarvoor in 2025 archeologisch vooronderzoek in het kader van vergunningsplichtige ingrepen in de bodem is verricht, met 'geen verdere maatregelen' (groene stippen, n= 1403) of vervolgonderzoek (uitgesteld vooronderzoek of opgraving: grijze stippen, n= 1520) als advies; (b.) locaties waarvoor kenniswinst mag verwacht worden zijn deze met 'opgraving' (blauwe stippen, n= 284) of 'verdere verwerking' (rode stippen, n= 17) als advies.

4.7 SAMENVATTING EVALUATIE KENNISWINST

Volgende observaties en conclusies kenmerken de archeologische kenniswinst gerapporteerd in 2025.

Volume aan ingediende documenten:

- de kenniswinst is gerapporteerd in 182 eindverslagen en 11 nota's met eindafwerking;
- het aantal per jaar ingediende eindverslagen nam na de invoering van het Onroerenderfgoeddecreet in 2016 gestaag toe – een logische evolutie gezien de organisatie van het archeologietraject – maar kende zowel in 2024 als in 2025 een significante daling t.o.v. het voorgaande werkjaar (van 303 ingediende eindverslagen in 2023 naar 214 in 2024, en 182 in 2025).
- in 2025 zijn zes verslagen van syntheseonderzoek gepubliceerd.

Culturele informatie bij archeologische ingrepen in de bodem:

- Chronologisch ligt de nadruk op de middeleeuwen en jongere perioden, wat in lijn is met de vaststellingen in voorgaande werkjaren. Onderzoek van steentijdsites blijft zeldzaam.
- Harde materialen (aardewerk, metaal, natuursteen) vormen de meest frequent aangetroffen culturele vondstcategorieën, terwijl ‘fragiele’ vondsten (leer, textiel, voorwerpen in ander organisch materiaal) eerder zeldzaam zijn.
- De studie van aardewerk is het meest frequente onderdeel van het onderzoek na de opgraving.
- Opgravingen specifiek gericht op steentijdsites zijn zeldzaam maar de weinige voorbeelden uit de eindverslagen van 2025 bieden aantoonbare kenniswinst. Zo werden in [Ledegem \(Roesselare\)](#) vondsten van Neanderthalers gevonden, daterend uit het midden-paleolithicum, op een locatie die doelbewust werd gekozen met het oog op jachtactiviteiten. Een ander in het oog springend voorbeeld is een opgraving aan de [Kanaalstraat te Wijnegem](#) waar meer dan 3.000 lithische artefacten verzameld werden die in verband staan met op ten minste drie kampementen daterend uit het mesolithicum. In deze tijdelijke kampen werden allerlei verschillende activiteiten uitgevoerd (gerelateerd aan jacht en voedselvoorziening maar ook huishoudelijke taken).
- De vondsten uit de bronstijd bestaan vooral uit funeraire structuren, zoals grafheuvels of concentraties van urnengraven. Beide werden aangetroffen tijdens opgravingen in Mechelen ([Dorpsstraat](#) en [Kerkenbos](#)), daterend uit de late bronstijd. Daarnaast is het opvallend dat op een aantal plaatsen plattegronden van hoofd- en bijgebouwen zijn gevonden. Vooral die uit de midden-bronstijd in [Maldegem](#) zijn uitzonderlijk in de Vlaamse archeologie.
- Uit de ijzertijd komt een relatief groot aantal bewoningsclusters aan het licht, met een sterk ruraal karakter, welke wijzen op een reeds intensieve ontginning van het (lokale?) landschap ([Wuustwezel](#); [Maldegem](#); [Merelbeke](#)). In [Zandhoven](#) toont onderzoek van fossiele stuifmeelkorrels alvast aan dat er weiden aanwezig waren op de hogere delen van het landschap, terwijl de lagere gedeelten nog bebost waren.
- Op verschillende locaties zijn Romeinse sporen aangetroffen die (bouw)activiteiten van verschillende lagen van de bevolking documenteren. Dit gaat van het produceren van houtskool in bosrijke gebieden, over rurale nederzettingen, tot resten van stadswoningen ([Tongerlen](#)) of een Romeinse villa uit de 2de tot 3de eeuw mét badhuis ([Laakdal](#)). De exploitatie van natuurlijke hulpbronnen, zoals leemontginning, en ambachtelijke activiteiten ([Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht](#)) werden via archeologisch onderzoek in beeld gebracht. Sporen van een doorlopende bewoning van de ijzertijd naar de Romeinse tijd suggereert op een aantal plaatsen een continuïteit in bewoning ([Maldegem](#), [Poperinge](#) en [Nijlen](#)). De laat-Romeinse periode blijft echter geheel onderbelicht, een vertrouwd patroon in onze archeologie.
- Voor de vroege middeleeuwen gaat het vrijwel uitsluitend om ruraal erfgoed, meestal nog vrij kleinschalig. De nauwkeurige datering van vindplaatsen in de Merovingische en Karolingische periode is vrij vaak te danken aan dendrochronologisch onderzoek op de bekisting van waterputten. In [Oedelem](#) werden de plattegronden van twee elkaar opeenvolgende grote langhuizen geregistreerd, wat wijst op een intensieve bewoning op deze plek, minstens vanaf de

7de eeuw. In [Roeselare](#) waren er aanwijzingen voor ambachtelijke activiteit, relatief zeldzaam in deze periode, in de vorm van een oven met metaalbewerkingsafval (waarschijnlijk Karolingisch).

- Sites uit de volle middeleeuwen vertonen al wat kenmerken die wijzen op pre- en vroegstedelijke bewoning, op plaatsen die in latere perioden tot dorps- en stadskernen uitgroeien. Ze brengen informatie aan over de aanzet van de dorps- en stadsontwikkeling in Vlaanderen. De opgegraven landelijke bewoning wordt gedomineerd door duidelijk gestructureerde erven, dikwijls met driebeukige hoofdgebouwen, bijgebouwen, spiekers en waterputten ([Lokeren](#); [Maldegem](#); [Beernem](#); ...). Kapellen, kerken en bijhorende kerkhoven spelen een centrale rol in de groeiende dorpskernen. Archeologisch onderzoek van begravingen levert daarbij bijzondere kennis op over de ontstaansgeschiedenis, levenswijze en -kwaliteit van deze volmiddeleeuwse gemeenschappen. Zoals in [Boekhoutedorp \(Assenede\)](#), waar de begravingen teruggaan tot de 10de eeuw, en meer inzicht opleveren over het ontstaan van de haven- en vissersactiviteiten. Uit het isotopenonderzoek op de menselijke resten en het palynologisch onderzoek kan bovendien worden afgeleid dat tijdens de volle middeleeuwen een hoofdzakelijk vlees- en proteïnerijk dieet genuttigd werd, naast granen en eetbare planten.
- De opgraving in [Sijsele \(Damme\)](#) toont hoe de aanleg van een grote boomgaard deel uitmaakte van de planmatige dorpsontwikkeling in de volle middeleeuwen. De vele rooikuilen wijzen op een bewuste aanplant. Gezien de rooikuilen een grote oppervlakte beslaan (ca. 1,5 ha) gaat het mogelijk om een gemeenschappelijke boomgaard of bos, dat vermoedelijk werd gerooid in de late middeleeuwen.
- Een groot deel van de laatmiddeleeuwse sporen bestaat uit perceels- en afwateringsgreppels, grachten en land-indelingsstructuren. Deze wijzen op een intensieve (her)inrichting van landbouwgronden, ontwatering en afbakening van erven en nederzettingen. Afvallagen en ophogingslagen wijzen op bewoning en economische activiteit. Daarbij horen ook duidelijke sporen van ambachtsproductie zoals pottenbakkersafval (bijvoorbeeld in [Kortrijk](#), [Tienen](#), [Roeselare](#)). In stedelijke gebieden duiken vaak de resten van religieuze en publieke infrastructuur op, zoals oude kerkmuren, kerkhoven, burcht- en poortstructuren, die getuigen van de groeiende ruimtelijke organisatie.
- Het archeologisch onderzoek van recentere perioden (nieuwe en nieuwste tijd) toont vooral een voortdurende herinrichting van het landschap via greppels, grachten en perceelsindelingen. Deze zijn vaak te relateren aan de oudste historische kaarten (bv. [Puurs-Sint-Amands](#), [Merelbeke](#), [Nazareth-De Pinte](#)). Daarnaast zien we in de archeologische sporen een duidelijke uitbreiding en verbouwing van kastelen, abdijen en kloosters met opeenvolgende bouwfasen (zoals het [kasteel van Poeke](#), [Borgwal in Gavere](#), het [kasteel van Gaasbeek](#), en de [abdij van Herkenrode](#)). De groei van steden blijkt o.a. ook uit nijverheidsinstallaties die verbonden zijn met ambacht en industrie (bv. [leerlooiërij Poperinge](#), [cichoreifabriek Haaltert](#), [zeepziederij Leuven](#)). Daarnaast zijn er duidelijke sporen van militaire aanwezigheid, waaronder kampen en versterkingen (o.a. te [Hooglede](#) en [leper](#)), en zelfs gesneuvelden ([Riemst](#)).
- Het archeologisch onderzoek naar de oorlogen van de 20ste eeuw toont een indrukwekkende variatie aan sporen, gaande van uitgebreide loopgravenstelsels uit WO I (zoals in [Damme](#), [Langemark-Poelkapelle](#) en [Ranst](#)) tot bunkers en verdedigingswerken die deel uitmaakten van Belgische en Duitse linies ([Diksmuide](#), [leper](#), [Puurs-Sint-Amands](#)). In een aantal gevallen werden ook resten van gesneuvelde soldaten gevonden ([Diksmuide](#), Zonnebeke [Frezenberg](#) en [Lotegatstraat](#)). In WO II komen vooral militaire complexen naar voren, met bunkers, loopgraven, schuttersputten, barakken en hangars ([Maldegem](#), [Nieuwpoort](#)). Samen tonen deze vondsten hoe beide wereldoorlogen diep ingrepen in het landschap en een herkenbare, materiële erfenis nalieten.

Natuurwetenschappelijke informatie bij archeologische ingrepen in de bodem:

- Over alle periodes heen toont natuurwetenschappelijk onderzoek zich als een fundamentele pijler binnen het archeologisch onderzoek. Door exacte dateringstechnieken zoals radiokoolstofanalyse

- Antwerpen aan de [Scheldelaan](#) werd een uitzonderlijk goed bewaard veenpakket diepgaand onderzocht. Het leverde gedetailleerde informatie op over de lokale vegetatie, hydrologie en milieudynamiek over meerdere millennia (van het neolithicum tot de middeleeuwen). De resultaten maken het mogelijk om bewoning en landgebruik te kaderen binnen een veranderend landschap.
- Paleobodems, geulen, depressies en vroegere oeverzones geven inzicht in paleomilieus en menselijke aanwezigheid ([Eeklo](#); [Hooglede](#); [Maldegem](#); [Roeselare](#)).
- De opvulling van een natuurlijke waterloop aan de [Eekhoutpoort](#) te Brugge is te situeren in de vroege middeleeuwen. Natuurwetenschappelijk onderzoek geeft een beeld van de toenmalige vegetatie.
- Dierenresten worden vaak vermeld maar krijgen zelden een vervolgetraject in de vorm van een grondige archeozoologische studie. In 2025 werd slechts in een heel beperkt aantal van de uitgewerkte opgravingen het dierlijk materiaal diepgaand onderzocht. Dit is ook een opvallende daling in vergelijking met voorgaande jaren. Daardoor blijft kenniswinst over voedselconsumptie, veeteelt, jacht en visvangst heel beperkt.
- De studie van mensenresten gebeurt voornamelijk op basis van inhumaties uit middeleeuwse en jongere perioden. Het fysisch-antropologisch onderzoek gaat van de een begraving uit de Karolingische periode (toevalsvondst in [Laakdal](#)) tot gesneuvelden uit WO I (toevalsvondst in [Diksmuide](#)). Dergelijk onderzoek leert ons meer over leeftijd en geslacht van de overleden(en), maar wanneer een groter grafveld kan onderzocht worden, levert dit bovenal informatie op over voorkomende ziektebeelden en de gezondheidstoestand van een grotere populatie (zoals bv. het kerkhof te [Zonhoven](#), met graven van 16de tot 20ste eeuw; begravingen in de stadskern van [Torhout](#); de begraafplaats van het Zwarte Zusterklooster in [Asse](#)).
- Crematieresten, typisch voor de oudere perioden, bieden voornamelijk minder informatie, mede door de sterke fragmentatie en beperktere mogelijkheden voor verder onderzoek (bv. in [Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht](#), met crematieresten uit de bronstijd, of te [Bilzen-Hoeselt](#) en [Merelbeke](#) met crematiegraven uit de ijzertijd).
- Doorgedreven analytisch onderzoek op menselijke resten, zoals isotopen- of DNA-onderzoek, wordt zelden uitgevoerd, maar hebben wel het potentieel om meer te weten te komen over de samenstelling van het dieet en de relatie met de sociale status van de overledene of gelaagdheid van een maatschappij, migratie en begravingsrituelen. In 2025 werd in een beperkt aantal eindverslagen stabiele isotopenanalyses gerapporteerd op menselijke resten. DNA-onderzoek kwam helemaal niet aan bod dit jaar.
- Chemische (fosfaat) en microscopische bodemkundige analyses (micromorfologie), die meer informatie kunnen aanreiken over de vorming van antropogene bodemlagen, menselijke activiteiten en het lokale milieu, blijven schaars. Dit in tegenstelling tot de macroscopische bodemkundige waarnemingen die door de Code van Goede Praktijk worden opgelegd.
- Radiokoolstofdateringen en dendrochronologie zijn goed ingeburgerde dateringstechnieken in de Vlaamse archeologie. In combinatie met de studie en datering van de archeologische vondsten en sporen dragen ze bij tot een zo nauwkeurig mogelijke afbakening van het chronologisch kader van een vindplaats. Daarentegen worden technieken zoals optisch gestimuleerde luminescentie (OSL), thermoluminescentie (TL) en archeo-magnetische datering zelden of helemaal niet toegepast.

- Bij de eindverslagen overheersen deze binnen het kader van de vergunningsplichtige ingrepen (119) terwijl deze ontstaan uit projecten met wetenschappelijke vraagstelling (40) en door toevalsvondsten met ingreep in de bodem (23) beduidend minder in aantal zijn.

- Binnen het kader van de wetenschappelijk vraagstelling wordt in de meeste gevallen informatie gewonnen over de historiek van beschermd bouwkundig erfgoed, vaak gerelateerd aan kleine interventies binnen kerken of kapellen, of naar aanleiding van een grotere restauratie van reeds beschermd bouwkundig erfgoed (bv. het [kasteel van Heers](#), [Sint-Janshospitaal in Damme](#) of de [Sint-Laurentiuskerk in Zedelgem](#)). Soms is het archeologisch erfgoed van die plek immers mee beschermd als monument of als cultuurhistorisch landschap. Wanneer daar ingrepen in de bodem gepland staan, is archeologisch onderzoek nodig als flankerende maatregel.
- Het kader van de toevalsvondsten speelt een belangrijke rol bij archeologisch erfgoed uit beide wereldoorlogen, in 2025 o.a. in [Zonnebeke](#) en [Knokke-Heist](#), waarbij oorlogshandelingen en het lot van de gesneuvelde soldaten dikwijls centraal staan. Uit andere periodes komen bij de toevalsvondsten vaak geïsoleerde, maar betekenisvolle structuren aan het licht, zoals losse vuurstenen artefacten die op prehistorische activiteit wijzen (bv. in [Roeselare](#) en [Beernem](#)), Romeinse bewoning met luxueus ([Laakdal](#)) of elitair karakter ([Torhout](#)), of inhumaties uit uiteenlopende periodes (bv. aan de [O.-L.-V.-Hemelvaartkerk in Lummen](#)). Maar ook de grootschalige opgraving van het historisch kerkhof aan het [Heldenplein in Vilvoorde](#) rondom de O.-L.-V. van Goede Hoop werd uitgevoerd binnen het kader van de toevalsvondsten.

- Deze vorm van rapportage volgt na het afronden van een vooronderzoek met ingreep in de bodem, waarbij werd vastgesteld dat het aanwezige kennispotentieel kan worden gevalideerd door een analyse van de ingezamelde vondsten, sporen en structuren. Meestal betreft het geïsoleerde contexten, met weinig tot geen aanvullende archeologische vondsten of sporen binnen het projectgebied. Daardoor is een vlakdekkende opgraving niet te verantwoorden. Dikwijls behandelen deze nota's met eindafwerking studies van houtskoolmeilers (bv. in [Roeselare](#) en [Wingene](#)), die waardevolle informatie opleveren over de vroegere aanwezigheid van bossen en hun soortensamenstelling. Of rapporteren ze over bijkomend daterend en fysisch-antropologisch onderzoek op geïsoleerde brandrestengraven (bv. in [Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht](#)). In [Pepingen](#) kon een veldoven voor baksteenproductie gesitueerd worden in de late middeleeuwen tot vroegmoderne periode met een aanvullende ¹⁴C-datering. Er werd nadien geen opgraving meer uitgevoerd.

- In 2025 werden 284 meldingen van aanvang van archeologische opgravingen ontvangen.
- Sinds het in werking treden van het Onroerenderfgoeddecreet in 2016 zijn in totaal 1985 archeologierapporten - volgend op een opgraving - ingediend, waarvan er 1498 definitief zijn afgerond met een eindverslag (dd. 31/12/2025). Van 487 opgravingen is het eindverslag nog in voorbereiding.
- In 2025 is voor 301 locaties archeologisch vooronderzoek in het kader van vergunningsplichtige ingrepen in de bodem verricht, waarbij in de archeologienota's of nota's 'opgraving' of 'verdere verwerking' als advies naar voor wordt geschoven.

5 EVALUATIE UITVOERING REGELGEVING

5.1 DUURTIJD ONDERZOEK

Wanneer een initiatiefnemer geconfronteerd wordt met een archeologietraject, heeft dit invloed op de timing van zijn ontwerp- en vergunningstraject. Daarom kijken we naar de tijdsinvestering voor het opmaken van (archeologie)nota's en het uitvoeren van opgravingen.

Bij het melden van de (archeologie)nota geven de erkende archeologen aan hoeveel werkdagen zij besteed hebben aan de opmaak ervan, in de vorm van onderzoek en rapportering. Werkdagen mag men daarbij niet verwarren met kalenderdagen of mensdagen. Zo is het perfect mogelijk dat de erkende archeoloog drie werkdagen heeft gepresteerd, verspreid over twee weken. De werkdagen hoeven niet aaneen te sluiten en komen dus ook niet overeen met kalenderdagen. Het aantal werkdagen zegt ook niets over het aantal arbeidsuren dat gepresteerd is. Wanneer men alleen werkt aan een archeologienota gedurende vijf werkdagen of men werkt er met twee aan, dan is het aantal werkdagen gelijk, maar het aantal mensdagen dubbel zo groot.

Bij de archeologienota's met aktenamen ligt de mediaan op 4 werkdagen, net zoals in 2024. Het aantal archeologienota's dat langer dan tien werkdagen vergt, is erg beperkt. Bij de archeologienota's beperkte samenstelling zien we dat deze minder tijd in beslag nemen. Hier zien we een mediaan van 2 werkdagen, één dag minder dan in 2024.

Bij de nota's met aktenamen ligt de mediaan op 5 werkdagen, net zoals in 2024. Aangezien er bij de nota's een grotere diversiteit zit in de uitgevoerde onderzoeken verschilt de duurtijd voor de opmaak ervan ook. Bij de bulk van de nota's wordt enkel uitgesteld proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij ligt de mediaan op 5 werkdagen en beperkt de spreiding zich hoofdzakelijk tussen 3 en 6 werkdagen. Indien er een proefsleuvenonderzoek voorkomt in combinatie met een landschappelijk bodemonderzoek dan blijft de mediaanduur 5 werkdagen. In 2024 zorgde dit nog voor een extra dag werk. Indien er daarbovenop ook archeologische boringen uitgevoerd worden dan loopt de mediaan op tot 8 werkdagen. Hoe meer onderzoeksmethoden gecombineerd worden, hoe meer werkdagen nodig zijn voor de opmaak van de nota.

Het tijdsverloop tussen een archeologienota met maatregel 'uitgesteld vooronderzoek' en de daadwerkelijke uitvoering ervan kan lang zijn. We zien daarvoor diverse redenen:

- vergunningsaanvragen waarvan de indiening op zich laat wachten,
- lange proceduretermijnen voor de behandeling van vergunningsaanvragen en eventuele beroepen,
- de tijd die verloopt tussen het verlenen van de vergunning en de effectieve start van de werken (waarmee de start van het verdere vooronderzoek in sommige gevallen samenhangt).

De hierboven aangehaalde redenen staan los van het archeologische traject en hangen samen met het vergunnings- en bouwproces. De termijn tussen de aktenaam van de archeologienota en die van de daaropvolgende nota stijgt in 2024 licht. In de helft van de gevallen bedraagt die een jaar en vijf maanden, en in een kwart van de gevallen loopt die nog op tot twee jaar en vijf maanden.

Net zoals bij de archeologienota's en nota's drukken we de tijdsduur van de opgravingen uit in werkdagen. De mediaantermijn van het veldwerk van de opgravingen bedroeg 10 werkdagen, oftewel 2 weken. Dit is 2 werkdagen korter dan in 2024. Driekwart van de opgravingen was wat betreft hun veldwerk afgerond binnen de 26 dagen. De langste opgraving duurde 324 dagen. Vermoedelijk werd hier foutief het aantal mensdagen opgegeven in plaats van het aantal werkdagen.

Na het veldwerk van de opgraving volgt nog een fase van verwerking waarin de archeoloog de onderzoeksdocumenten, vondsten en stalen bestudeert en zijn bevindingen omzet in een eindverslag. De tijdsduur tussen het einde van het veldwerk en het indienen van het eindverslag heeft geen effect op het bouwproces.

5.2 KOSTPRIJS ONDERZOEK

5.2.1 (archeologie)nota's

De mediaanprijs bij de nota's ligt op 4.200 euro, 50 euro minder dan het voorgaande jaar. Net zoals voor de duurtijd is er in deze groep wel een grotere spreiding van de kostprijzen. De mediaanprijs voor enkel proefsleuvenonderzoek ligt op 4.175 euro, 175 euro meer dan in 2024. Wanneer er een proefsleuvenonderzoek en een landschappelijk onderzoek wordt uitgevoerd is de mediaan van de kostprijs 4.610 euro (2024: 4.705 euro) en wanneer er daarbovenop ook een archeologisch booronderzoek wordt uitgevoerd is de mediaan van de kostprijs 5.500 euro, 200 euro minder dan in 2024. Voor de overige combinaties zijn de aantallen te laag om uitspraken te doen.

2026

Voor archeologische opgravingen bestaat al langer een premie: de premie voor buitensporige opgravingskosten. Deze heeft dezelfde doelgroep als de premie voor archeologisch vooronderzoek en dezelfde werken of types projecten zijn uitgesloten van de premie. Ook hier gebeurt de berekening op forfaitaire basis en blijft een vast startbedrag als franchise voor rekening van de initiatiefnemer. Het vroegst mogelijke moment om de premie aan te vragen, is bij de indiening van het archeologierapport, dus maximaal twee maanden na het einde van het veldwerk.

Voor opgravingen waarvan het terreinwerk na 1 januari 2023 begonnen is, is het mogelijk om een premie menselijke inhumatieresten aan te vragen. Enkel vrijwillig archeologisch onderzoek en archeologisch onderzoek naar aanleiding van een verkaveling zijn uitgesloten voor deze premie.

In 2025 werden er nog geen aanvragen ingediend voor de premie menselijke inhumatieresten. Dit is voornamelijk omdat de premie pas na het indienen van het eindverslag kan worden aangevraagd. Aangezien dit opgravingen zijn die vaak redelijk wat onderzoek vragen na het veldwerk verwachten we pas aanvragen vanaf 2026.

De initiatiefnemers van ontwikkelingsprojecten zijn verantwoordelijk voor de kosten van het archeologisch onderzoek dat noodzakelijk is bij hun projecten. Maar dat onderzoek is beperkt tot de onderzochte site en de interpretatie daarvan. Diepgaander onderzoek, bijvoorbeeld syntheses over sites heen of een diepgaande uitwerking van een exemplarische site, kunnen niet verhaald worden op de initiatiefnemer. Juist om dit kennispotentieel vanuit de verplichte onderzoeken toch te exploiteren en te laten terugvloeien naar de maatschappij, is de projectsubsidie voor archeologisch syntheseonderzoek in het leven geroepen. In die zin is de kost ervan rechtstreeks verbonden aan het archeologische traject. Jaarlijks wordt hiervoor 940.000 euro vooropgesteld.

Naast de projectsubsidies voor syntheseonderzoek zijn er sinds 2024 ook projectsubsidies voor educatie en publiekswerking. Deze dienen om de verhalen achter het archeologisch onderzoek en onze

2026

In 2025 kende de minister bevoegd voor onroerend erfgoed aan 7 projecten een subsidie voor educatie en publiekswerking toe. De verleende subsidies bedroegen in totaliteit 500.000 euro.

De totale gekende kost voor archeologisch onderzoek bij ontwikkelingsprojecten bedroeg in 2025 16.566.290 euro, 4.700.378 euro minder dan in 2024. Dit is de kostprijs van de archeologienota's (4.215.089 euro), de nota's (5.051.664 euro), de opgravingen (6.126.844 euro) en de toevalsvondsten (1.172.693 euro).

Dit alles brengt het totaal van de kosten op 18.006.290 euro. De premies voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, buitensporige opgravingskosten en menselijke inhumatieresten rekenen we niet mee aangezien deze een tegemoetkoming zijn vanuit de overheid in het aandeel kosten dat de initiatiefnemers moeten dragen. De totale investering blijft hetzelfde, maar er is een verschuiving van initiatiefnemers naar overheid.

- Bij 2.043 archeologienota's (87,7%) en 880 nota's (88,1%) volgde na beoordeling door het agentschap of de erkende onroerenderfgoedgemeente een aktename, al dan niet onder voorwaarden. Circa negen op de tien gemelde archeologienota's en nota's verkreeg dus een aktename (net als in 2024). De mediaan voor het opstellen van een archeologienota lag in 2025 op vier dagen, hetzelfde als in 2024. Bij de nota's was de mediaan met vijf werkdagen ook gelijk aan 2024.
- De beperkte samenstelling is van toepassing bij 5,5% van de archeologienota's. Deze nemen minder tijd in beslag dan een gewone archeologienota. De mediaanduurtijd daarvoor lag in 2025 op twee dagen.
- Er waren in 2025 168 meldingen van toevalsvondsten. 16 van deze meldingen leidden tot een opgraving. In totaal kostte het verwerken van toevalsvondsten 1.172.693 euro.
- De maatregelen in archeologienota's en nota's lopen gelijk met het voorgaande jaar: Archeologienota's kiezen voornamelijk voor uitgesteld vooronderzoek (61,1%) of geen verdere maatregelen (34,6%). 5,1% van de archeologienota's bevatten een opgraving als maatregel. Nota's eindigen vooral zonder verdere maatregelen (75%) of stromen door naar een opgraving (20,5%). Behoud in situ blijkt nauwelijks mogelijk.
- 87 bouwheren kregen een premie voor vooronderzoek met ingreep in de bodem, voor in totaal 405.752,45 euro. Daarnaast ontvingen 30 initiatiefnemers een premie voor buitensporige opgravingskosten, samen goed voor 620.479,20 euro. De premie menselijke inhumateresten werd in 2025 nog niet aangevraagd.
- In het kader van de projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek kunnen vijf projecten rekenen op een betoelaging, met een totaalbedrag van 915.729,40 euro. Daarnaast

pagina 65 van 67

- De kostprijs voor archeologisch vooronderzoek en de opmaak van archeologienota's en nota's in 2025 bedroeg in totaal zo'n 9 miljoen euro. Daarvan staat ongeveer 4,2 miljoen euro op het conto van archeologienota's en ging 5 miljoen euro naar nota's.
- De opgravingen met eindverslag in 2025 kosten samen 6,1 miljoen euro.
- De totale gekende directe uitgaven voor de uitvoering van de archeologieregelgeving bedroegen 18 miljoen euro in 2025, waarvan de initiatiefnemers 15,4 miljoen euro voor hun rekening namen en de Vlaamse overheid 2,6 miljoen euro bijdroeg.
- De eenheidsprijzen van archeologienota's bleven gelijk ten opzichte van 2024 met 1.500 euro.
- De mediaankostprijs van de nota's bleef ook ongeveer gelijk met 4.200 euro in 2025 tegenover 4.250 euro in 2024. De kostprijs van de nota's is wel sterk afhankelijk van de gebruikte onderzoeksmethode.
- Bij de opgravingen blijft de mediaankostprijs ook dezelfde met 25.000 euro. Met een kostprijs van maximaal 45.037,05 euro vatten we driekwart van alle opgravingen.

6 BIBLIOGRAFIE

- DE MULDER J., SOENS T., PHILIPSEN F., WITTEBROODT J. & RYSSAERT C. 2025: *De kleine stad in de middeleeuwen. Een Malta blik op stedelijkheid, stadsmorfologie en -landschap. Casus: Deinze*, SYNTAR 29, Brussel. <https://doi.org/10.55465/SDMR7062>
- DESCHEPPER E., DE GRAEVE A., DE MAEYER W. & CHERRETTÉ B. 2025: *Van hoeve tot dorp? Middeleeuwse nederzettingsevolutie in Zuidwestelijk Vlaanderen*, SYNTAR 32, Brussel. <https://doi.org/10.55465/KSFJ3218>
- DYSELINCK T., BAKX R., MESTDAGH B., HAZEN P., VAN DER MEER W., DOEVE P., VESELKA B. & DE MULDER G. 2025: *Vroeg La Tène occupatie ten westen van Leie en Schelde. Een woelige periode door migratie en klimaatverandering?*, SYNTAR 31, Brussel. <https://doi.org/10.55465/AHNS7663>
- GRUWIER B., DE RUE Y., PIESSENS D., HUYGHE J., LAMBRECHT G., LLORENTE-RODRIGUEZ L., BERKERS M., SEGERS Y., MARTENS F., HENDRIKS V., CELIS D., DE GROOTE I. & SNOECK C. 2025: *Post-middeleeuwse evoluties in de veeteelt in Vlaanderen: inzichten uit archeozoologisch onderzoek*, SYNTAR 28, Brussel. <https://doi.org/10.55465/RWTC7369>
- HOORNE J., RENIERE S., DEFORCE K., VAN THIENEN V., VAN NUFFEL J., MALFLIET L., DE LOGI A., DE KREYGER F., VANDENDRIESSCHE H., CRUZ F., HENTON A. & DE MULDER G. 2025: *Een veld vol kuilen. De late bronstijd in Sint-Denijs-Westrem - The Loop: multidisciplinaire studie van de archeologische dataset binnen de regionale en chronologische context*, SYNTAR 33, Brussel. <https://doi.org/10.55465/KTVS8429>
- VAN DER VELDE H.M., DE VRIES K.M. & DE MULDER G. (eds.) 2025: *Potten productie en prehistorische gemeenschappen. Syntheseonderzoek naar aardewerk uit de ijzertijd uit de Rupelstreek en Klein-Brabant*, SYNTAR 30, Brussel. <https://doi.org/10.55465/OLJB5033>
- VANDENHENDE L., VAN HOORICK G., VERHELST A. & VANSANT P. 2018: *Zakboekje Onroerend Erfgoed 2018*, Mechelen.